ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԹԻՒ 2,435 | Կ. ՊՈԼԻՍ 1904 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 14 — 27 | 17 Րէճէպ, 1322 — 14 Էյլուլ 1320 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
اينجه بومي وسياسي غزته، صاحب امتياز ومدير مسئولي
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه سي باب عالي جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولو
دائره مخصوصه ده در

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ՃԱՊՈՆԻ ՄԷՋ.—ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՊԱՐԱՐՏՆԵՐԸ.—ՉԻՆ ԵՒ ՃԱՊՈՆ.— ՈՋՆԻՆ.— ԻՐ ՕԳՈՒՏՆԵՐՆ ՈՒ ՎՆԱՍՆԵՐԸ.— ԴԱՐԱՎԵՐՋԻԿ ԳԱՂՏՈՐՍ ՄԸ.—ԱՂՈՒԷՍՆ ՈՒ ՈՋՆԻՆ.

Պատերազմին ահարկու գրուագներէն վերջ, քիչ մ'ալ խաղաղ իրերու և պարագաներու շնեռնել մեր ուշադրութիւնն հրահանգիչ կ'ըլլայ, կարծեմ։ Արդ, ակնարկ մը նետենք Ճապոնի արդի երկրագործական վիճակին վրայ։ Մր. Պէլլասըս այս օրերս վիճակագրութիւն մը հրատարակեց ամերիկեան հանդէսի մը մէջ, ուրկէ կ'տեսնուի թէ Ճապոնի մէջ հողային ստացուածքներն ա՛յնքան մանր մասերու բաժնուած են որ հասարակ հողագործ մը միջին հաշուով հազիւ կէս էքդար հող կ'ունենայ իրեն սեփական։ Հետևաբար, Ճապոնցի գիւղացին պարտաւորուած է բոլոր իր խելքը թափել որպէսզի կարենայ ըստ կարելւոյն շատ արդիւնք քաղել հողի այս ամենափոքր բաժինէն։ Եւ եթէ ասոր վրայ աւելցնենք որ Ճապոնի ագարակներէն մեծ մասին մէջ լծկան անասուն շատ քիչ կայ կամ բնաւ չկայ, պիտի տեսնուի թէ Ճապոնցի հողագործն իրօք պարտաւորուած է իր ճակտին քրտինքով շահելու իր օրապահիկը։ Ճապոնցի գիւղացին տոկուն աշխատող և համբերատար է. ասոր համար է որ կարող կ'ըլլայ տարին երեք չորս հունձք քաղել իր հողէն։ Տեղեր կան նոյն իսկ, ուր բրնձէ ետեւէ կը քաղուի գարի, ցորեն, ոլոռն և շողգամ։ Կառավարութիւնն ալ հարկ եղած օժանդակութիւնը կ'ընէ հողագործներուն օգնելու համար։ Պետութիւնն ի՛նք կ'չորցնէ ճահճախառն տեղերը, յատուկ օրէնքներ հաստատուած են անտառներու և հոսուն ջուրերու համար։ Բաց աստի, Կառավարութիւնն երկրագործական փորձառական տասը կայաններ հաստատած է, ուր Կառավարութենէն նպաստաւորուած գիտուններ կ'ուսումնասիրեն հողագործութիւնը բարւոքելու միջոցները, փորձեր կ'կատարեն և արդիւնքն ապա կ'հաղորդեն հողագործներուն։ Մր. Պէլլասըս կ'ըսէ թէ շնորհիւ այս բարեյարմար և օգտաշատ դրութեան, Ճապոնցի գիւղացին միշտ ծանօթութիւններ կ'ստանայ վնասակար ճճիները ջնջելու, հիւանդ տունկերը խնամելու, և այս ինչ կամ այն ինչ բոյսին պատշաճ պարարտին վրայ։ Կառավարութիւնը մեծապէս կ'նպաստէ մանաւանդ պարարտներու խնդրին մէջ։ Ըստ որում լծկան անասուն քիչ գտնուելուն համար կարելի չըլլար բնական կերպով պարարտել հողերը, Կառավարութիւնն ամէն միջոց ի գործ կ'դնէ արուեստական պարարտի գործածութիւնն ընդհանրացնելու համար։ Յատուկ օրէնք մը կ'տրամադրէ որ պարարտի վաճառականներն և պարարտ պատրաստողները պէտք է իրենց ապրանքն ենթարկեն տարրանական վերլուծութեան, զոր ձրիապէս կ'կատարեն մասնաւոր տարրալուծարաններ, և որոց վրայ կ'հսկեն օտանկէնը(?) քննիչներ։ Արդէն, ի բնէ ուշիմ Ճապոնցին հասկցած է արուեստական պարարտներու օգտակարութիւնը, և ասոնց սպառումը կ'աւելնայ տարուէ տարի։ 1901ին արուեստական պարարտ սպառած են աւելի քան 300,000 թօնօ, որուն 80,000 թօնօն ներածուեցաւ Չինաստանէ։ Բայց միայն Չին չէ, ուրկէ արուեստական պարարտ կը գնէ Ճապոն, այլ Անգլիայէ ալ։ Բայց ճապոնական Կառավարութիւնը ցարդ չյաջողեցաւ իր ջանքերուն մէջ՝ արջասաբուծութիւնն ու ոչխարաբուծութիւնը զարգացնելու երկրին մէջ, որովհետև Մագող Արեգական կայսրութեան զաւակներն իբր Ասիացի ժողովուրդ, բուսակեր են աւելի քան մսակեր։ 1901ին շինուած վիճակագրութ մը կ'երեւի թէ Ճապոնի մէջ ընդ ամենայն 2,545 ոչխար կայ, և 200 հազարէ քիչ աւելի խոզ։ (Բուսակերութիւնն այսչափ կ'ըլլայ ըսէք թերևս)։ Հաւազգի ալ չկայ շատ, այնպէս որ Չին տարեկան երեք միլիոն ֆր. արժողութեամբ հաւկիթ կ'արտածէ Ճապոն։ Բայց վստահ կրնանք ըլլալ թէ Ճապոն պիտի կրնայ ասոր ալ առաջքն առնել, և շատ պէտք չունենալ օտար երկիրներու։

*** Տեսքով թէև սևաղուկ, բայց ի՛նչ չարաճճի անասուն մ'է ոջնի ըսուածը։ Արտաքին կերպարանքէն դատելով, մարդ ապուշ և արգահատելի անասուն մը կ'կարծէ զանիկա, բայց ասիկա ծրի ինքնագրութիւն մ'է միայն, ուրիշ ոչինչ։ Նախ որ, առաջին կարգի փափկակեր մ'է, և շատ մարդոցմէ աւելի աղէկ գիտէ ընտրել քիմքը պարարող ուտելիքները։ Բայց ընդհանրութիւններէ մասնաւորութեանց անցնինք։ Գիւղացիները բարեկամ չեն ոջնիներուն. նոյն իսկ ոմանք կ'կարծեն թէ անոնք թունաւոր անասուններ են։ Բայց բոլոր ասոնք չափազանցութիւններ են։ Ինչպէս ամէն վայրի անասուն, այնպէս ալ ոջնին՝ լաւ և գէշ կողմեր ունի մարդուս համար։ Միջատակեր, պտղակեր և մսակեր է։ որով օգտակար կ'հանդիսանայ, երբ կ'սպաննէ և կ'ուտէ մեզի վնաս հասցնող միջատներն եւ անասունները. բայց խուլի կ'ըլլէ, երբ լափելու կ'ելնէ մեր պտուղներն և կամ մեզի օգտակար և հաճոյք պատճառող անասունները։ Նախ օգտակարութիւնները թուենք։ Ոջնին, երբ միջատակեր, մեծ քանակութեամբ խխունջ, ճերմակ որդեր, թրթուրներ և ուրիշ վնասակար միջատներ կ'ջնջէ, և այսպէս, օգտակար կ'հանդիսանայ առհասարակ ամէն հողագործի, մասնաւորաբար պարտիզպաններուն։ Բայց հոս չի սահմանափակուիր իր մատուցած օգտակարութիւնը, կարիճներ, սոլոմոնտէր(?) և մեր կլիմաններուն տակ ապրող մանր մունր վնասակար այլ և այլ օձեր կ'ջնջէ։ Այնչափ քաջ է որ նոյն իսկ չի վարանիր յարձակելու այն սոսկալի իժերուն վրայ, իժ մը տեսնելուն պէս, կծիկ կ'ըլլայ, փուշերը դուրս կ'ցցէ, և այսպէս չիտակ կ'խոյանայ անոր դէմ, մարմինը կ'ծակէ, և անմիջապէս գլուխը կ'ճզմէ իր ակռաներով։ Թերևս հարցնէք թէ իժը չի՞ թունաւորեր զինքը։ Բայց գիտնալու էք որ իժին թոյնն ո՛չ միայն չազդեր ուրիշ օձերու, այլ նոյն իսկ թունաւոր ակռայ չունեցող ուրիշ օձերու և սողուններու վրայ։ Բաց աստի, արդէն ոջնին ի՛նք անձնապէս կ'հակազդէ իժին թոյնին և բնաւ չազդուիր անկէ։ Բայց ի՛նչ է պատճառն արդեօք այս թունազերծութեան (immunité)։ Իժերէն խածնուելով չարունակ, այլ եւս ժառանգականութիւն մ'եղած է միթէ։ Որոշապէս չենք գիտեր։ Միայն սա յայտնի է որ ոջնին երբեք չազդուիր իժին մահաբերութեան խայթուածքէն, և մինչև իսկ կ'ըսուի թէ իժին շիճուկին չափ ազդեցութիւն ունի ոջնիին շիճուկը, այս վտանգաւոր օձերուն խայթուածքներուն դէմ, մարդու, շունի և բոլոր տաքարիւն անասուններուն վրայ։ Թերևս ոջնիին թունազերծ ըլլալն է պատճառ որ գիւղացիք կ'կարծեն թէ թունաւոր անասուն մ'է անիկա։ Ոջնին մեծ քանակութեամբ կ'ջնջէ նաև մուկեր, որք, ինչպէս ամէն մարդ գիտէ, ահագին աւեր կ'գործեն դաշտերու մէջ։ Ահա՛ իր օգուտները, որք բաւական են զինքն օգտակար անասուն մը դարձընելու։ Ոջնին շատ կ'սիրէ պտուղ, բայց ըստ որում ծառի վրայ չի կրնար ելնել, կ'գոհանայ գետինը թափածներով, որով տուած վնասն աննշան է։ Հաւկիթ ալ շատ կ'սիրէ, բայց ըստ որում ծառերուն մինչև գագաթը չի կրնար ելնել թռչուններու հաւկիթն ուտելու համար, այնքան առիթ չունենար իր փափկաճաշակութեան գոհացում տալու։ Այսու հանդերձ, սոսկալի ջարդ մը կ'ընէ գետնի վրայ, մարգահաններու մէջ բոյն շինող թռչուններու հաւկիթներուն։ Ասով ալ չի գոհանար, և նոյն իսկ թռչունի անպաշտպան ձագերը կ'ուտէ։ Ըսէք թերևս թէ, en somme, ասոնք ալ այնքան մեծ վնասներ չեն։ Ներեցէք, ատ չարաճճի անասունները ճշմարիտ պատուհաս մ'են լորամարգիներու, նապաստակի և ճագարի ձագուկներուն և փասիանի ճիժերուն համար։ Հապա եթէ ըսեմ թէ ոջնին կատաղի թշնամի մ'է վառեակներու, և մէկ գիշեր կ'բաւէ որ տասնեակ մը վառեակ մէկէն լափէ...։ Ես իսկ ունեցեր եմ ասոր տխուր փորձառութիւնը։ Պատմեմ.— Քանի մը տարի առաջ հինգ—վեց հաւ մէկանց վառեակ ունեցեր էին։ պատկառելի թիւ մը կար փոքրիկ, սիրունիկ ձագուկներու, որոնք շատ սրտագրաւ տեսարան մը կ'սարքէին պարտէզին մէջ։ Քանի մը օր վերջը, հնդկահաւ մ'ալ վերջացուց իր թուխսի շրջանը, և դուրս ելաւ երեսուն կայտառ վառեակներով (հաւու հաւկիթի վրայ թխսել տուած էի)։ Հազիւ շաբաթ մը անցած էր, վառեակներէն մէկ քանին պակսեցան։ Վա՜յ չարաճճի. զգուշութիւնները կրկնապատկեցի, որպէսզի մի գուցէ կատու կամ շուն ըլլայ յափշտակողը. սկսայ ամէն օր համրել վառեակները. և վերջապէս համոզում գոյացուցի թէ վառեակները ցերեկը չէ որ կ'գողցուէին, այլ գիշերը։ Եւ իրօք, գիշեր մը, հաւերու վերադարձէն երեք ժամ վերջը, սոսկալի որոտում մը փրթաւ հաւնոցին մէջ. հնդկահաւը, մանաւանդ, սարսափահար կռչեր էր. հեզ վառեակներն աղիողորմ կ'ճչային, և յայտնի կ'լսէի որ մէկ—երկուքն ալ յօշոտուելու վրայ էին։ Ալ կասկած չկար թէ կատու մտած էր հաւնոցը կամ աքիս(?) կար։ Ինչ աստիճան վայրագած էի որ առանց այլ և այլի, տեղէս ցատկեցի, և առանց գոնէ փայտ մը առնելու, չիտակ հաւնոց խոյացայ, և մութին մէջ չորքոտանիի մը շարժիլը տեսնելով, բոլոր ուժովս կռուփս վրան իջեցուցի... horreur! ոջնի մ'էր. իրաւ, կենդանիին, սարսափելի այդ որկրամոլին աղիքները դուրս թափած էի կողերէն, բայց ձեռքս ծակ ծակ եղած՝ արիւն կ'ժայթքէր ուղխահոս։ Ա՛լ կ'ուզէ՞ք որ տամ այս դարավերջիկ գաղտորսին անունը...։

Բայց կ'երեւի թէ մեր աղուէսը բարեկամն աւելի համբերատար է գործը լմնցնելու համար ոջնիին, որուն փափուկ մսին սիրահար է։ Անշուշտ, երբ ոջնին աղուէսը տեսնէ, պիտի կծկուի և փուշերը ցցել տայ։ Խորամանկ աղուէսը չի յուսահատիր սակայն, և թաթիկովը կամաց կամաց կ'տանի զայն մօտակայ ջուր մը և հոն կ'ձգէ. մինչ խեղճ ոջնին, փուշերը ներս քաշած, ինքզինք ազատելու հետամուտ կ'ըլլայ, դարանակալ աղուէսն անոր գլուխը կ'ճզմէ և փառաւորապէս կ'ճաշակէ ոջնին։

Պ. ԳԻՏԱՍԷՐ

Պարզ Խօսքեր

ՆԿԱՏԵԼԻ ԿԷՏԵՐ

Արմաշի վանքը կ'երևի թէ տակաւին խօսիլ պիտի տայ իրեն վրայ, և քանի՜ր կան գրուելիք Դպրեվանքին վրայ, որուն գոյութիւնը վտանգուած կ'կարծուի, վերատեսչին առաջնորդական պաշտօնի կոչուելուն պատճառաւ։ Մտածող մարդու համար շատ տարօրինակ պիտի թուի թէ կ'անհրկինք այսպիսի հաստատութիւն մը վարելու կարող անձնաւորութիւն մը գըտնելու։ Դուրեան Սրբազան իր պաշտօնին կատարելապէս գիտակից անձնաւորութիւն էր, և յաջորդին ընտրութեան համար Խնամակալութիւն ու Պատրիարքարան կ'չուարին։ Ուրեմն ա՜յսչափ տկար տարր մ'է մեր հոգևորականութիւնը, որ պէտք եղած ժամուն գրեթէ անկարելի կ'ըլլայ պաշտօնի մը յարմարագոյն անձը գտնել։ ժողովուրդ մը, մանաւանդ մեզ նման կրօնասէր ժողովուրդ մը, պէտք է ունենայ իր կանոնաւոր ընծայարանը, բայց ըստ որում մեր մէջ ամէն եկեղեցական պարտաւոր պիտի ըլլայ առաջնորդական պաշտօններ վարելու, լոկ կրօնական խնդիրներ չունենար իր առջև. Ընծայարանին գլխաւոր նպատակակէտը պէտք է ըլլայ այս ապագայ կեանքին պատրաստել աշակերտները, ինչ որ ցարդ պակաս մնաց, և Արմաշ աւելի իմաստասիրական հովերով աշակերտներ տուաւ, որք շատ բան կարդացած էին իմաստասիրական կամ քննական—կրօնական, մինչ գուցէ ոմանք անտեղեակ էին օրինական ու վարչական ծանօթութիւններու։ Բանիմաց և փորձառու, մանաւանդ գաւառացի ձեռնհաս ազգայիններ, ոմանք տեղական ժողովներու անդամ, դիտել կուտան թէ Արմաշի Դպրեվանքին տրուելիք ուղղութիւնը քիչ մ'ալ գործնական ըլլայ այսուհետև։ Հոգ չէ, կրօնականութեան պատրաստուողները նըւազ մարզուին իմաստասիրական ու աստուածաբանական նրբութիւններու մէջ, որոց ապագային ալ կրնան հմտանալ, եթէ ուզեն, բայց անմիջական գործնական ծանօթութիւններու պակաս մը չունենան, որով միայն կրնան յաջողիլ իրենց առաջնորդական պաշտօններուն մէջ, և օգտակար ըլլալ իրենց թեմականներուն այդ բանին մէջ որուն ամէնէն աւելի պէտք ունին անոնք։

Պ.

ՎԱՐՊԵՏՆԵՐՆ Ի՛ՆՉ Կ'ԿԱՐԴԱՆ

Մ. Ռասէլ Օպրի վերջին յօդուածով մը կ'շարունակէ իր քննութիւնը թէ ի՛նչ կ'կարդան վարպետները։ Բացայայտ կ'երևի թէ անոնք մեծ բան մը չեն կարդար իրենց արձակուրդի օրերուն։ Մ. Ալփրէտ Մէզիէռ նախամեծար հեղինակներն են, Սոփոկլէս, Տակիտոս, Բեդրարքա, Շէյքսփիր և Կէօթէ։ Իսկ մտքի զուարճութեան համար կ'կարդայ Մօնդաննը, Սերվանդէս, Մոլիէռ և Սէն—Սիմոն։ Մ. Բոլ Մէօրիս ընդարձակ տեսութիւն մը կ'ընէ ներկայ «անիմաստ» պատերազմին վրայ, ըսելով թէ այս պահուս պատերազմական թղթակիցներու նկարագրութիւնները կը կարդայ միայն, և կ'կատարէ փորձերը Վիքթոր Իւկոյի լիակատար գործերուն մէկ նոր տպագրութեան։ Մ. Օգդավ Միրպօ ամարանոց կ'տանի Լա Պրիւէռ, Լա Ռոշֆուքօ, Բասքալ, Տարւին, Դոլսդոյ, Տոսդոէվսքի, «և ամէնէն հիանալի անգլիացի հեղինակը, ճշմարիտ և շատ մեծ հանճար մը, Թօմաս Հարտի, զոր չարունակ կ'կարդամ ու վերստին կ'կարդամ։» Իսկ այս տարի մասնաւորաբար կարդացած է ուշի ուշով՝ Կոմսուհի տիկին Մաթիէօ տը Նօայլի գործերը, զորս լիաշուրթն կ'գովէ։ Մ. Մօրիս Պարէս չարունակ կ'ճամբորդէ։ Իր գլխաւոր ընթերցումներն այս ճամբորդութիւնները կ'ըլլան, ա՛յնքան հրապուրիչ և մանաւանդ հրահանգիչ՝ ամէն մարդու համար, որ քիչ կամ շատ ունի դիտելու կարողութիւն։ Իր այս ճամբորդութիւններն հազիւ ժամանակ թողած են որ վերստին կարդայ երկու պատմական երկեր, Մ. Գամիլ Ժիւլիանի Վերսէնժէթորիքսը և Օկիւսդէն Թիէրրիի Նորմաններու Պատմութիւնը։ Ասոնց հետ, կարդի դրած է Աթէնքի, Սպարտայի, Պասայի, Պեղոպոնէսի մէջ առած այլ և այլ ծանօթութիւնները։ Դանք հիմա բանաստեղծներուն.— Գամպոյի մենակեացը, Մ. Էտմոն Ռոստան, յամառած է իր լռութեան մէջ։ Մ. Սիւլլի Բրիւտոմ, իմաստասէր բանաստեղծներուն ամէնէն կատարեալն և ամէնէն նշանաւորը, հարկ կա՞յ ըսել թէ միշտ սիրական զբաղում ըրած է իրեն մտաւոր հայեցողութիւնները, և հետևաբար՝ իրեն մտերիմ առած՝ Քանդը, Բասքալն և Սբինոզան։ Իսկ բանաստեղծութեան մէջ «դժուար պիտի ըլլար ձեռքառնել նախամեծարութիւններս, արուեստներու մէջ գեղեցիկը փորձաքարի ենթարկել նուազ պարզ ըլլալով, քան բանաւոր վարդապետութեանց մէջ՝ ճշմարիտը։» Մ. Էտմոն Հարոքուր երկու գիրք միայն ունի սիրելի և անբաժան.— Տոն Քիշօթ և Միշէլ Մօնթէնիի Փորձերը։ Մ. Մօրիս Տօնէ հաւատարապէս կարդացած է հոգեբաններ և կազմախօսներ.— Թ. Ռիպօ, Կիւսդավ Լը Պոն, Ալֆրէտ Պինէ, Տառտը, Մէչնիքօվ։ Կարճ է Մ. Ֆակէի պատասխանը.— Պլուտոն կ'կարդայ։ Մ. Լէնոդրյադ, որ այս պահուս ֆրանսական թատրոնի լիակատար պատմութիւնը կ'պատրաստէ, կ'կարդայ առաւելապէս Սոփոկլէս և Տէմոսդէնէս։

ՊԱՐՈՅՐ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՆԱՒԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆ 1903ԻՆ

Տրապիզոնի ֆրանսական հիւպատոսարանի թարգման Մ. Կաստոն Մօրօ մանրամասն տեղեկագիր մը ղրկած է նոյն քաղաքին և շրջակայից առևտրական և նաւային շարժումին վրայ, որմէ կ'քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները։

Ընդհանուր շարժում.— 58,032,420 ֆր., մինչ 1902ին եղած էր 58,905,965 ֆր.։ Այս թիւերն հետեւեալ կերպով կ'մանրամասնուին, մէջն ըլլալով նաև Պարսկաստան եղած փոխանցը։

Ներածում.— 40,579,715 ֆր. (42 միլիոն 282,835 ֆր. 1903ին)։

Արտածում.— 17,452,705 ֆր. (16 միլիոն 623,130 ֆր. 1902ին)։

Ներածման գլխաւոր նիւթեր.— (1902ի թիւերը փակագծի մէջ դրուած են).— Շաքար՝ 1,741,400 ֆր. (2,392,600), ալիւր՝ 926,775 ֆր., գրեթէ 1902ին ներածուածին չափ, խահուէ՝ 421,175 ֆր., թէյ՝ 194,760 ֆր., ոգելից ըմպելիք, ալքոլ, գարեջուր, գինի և ըմպելիք՝ 204,170 ֆր. (295,800), մանած բամբակ՝ 518,250 ֆր., տարազագործուած բամբակ՝ 7 միլիոն 944,400 ֆր. (6,700,975), ասուեղէն և շուշայ՝ 3,274,500 ֆր.՝ (3,302,000), մետաքսեղէնք, թաւիշ և [illegible] 394,000 ֆր. (432,500), բրդեղէնք և գորգ՝ 344,000 ֆր., երկաթ, [illegible]՝ 189,000 ֆր., պողպատ և զէնք՝ 58,400 ֆր., գամ՝ 140,500 ֆր. (123,000), մանր երկաթեղէնք, գործիք՝ 242,700 ֆր., կապար և գնտակ՝ (...) 31,400 ֆր., (43,500), երկաթեղէն՝ 173,460 ֆր., կաշի և կօշիկ՝ 247,900 ֆր., նուազելու վրայ. լուցկի՝ 136,100 ֆր., (194,750), մոմ՝ 43,500 ֆր., քարիւղ՝ 163,600 ֆր., ապակեղէն, յախճապակի, հայելի, պատուհանի ապակի՝ 146,580 ֆր., թուղթ և գրենական պիտոյք՝ 212,100 ֆր., նպարեղէն, անուշահոտութիւնք՝ 101,800 ֆր, դեղօրայք, դեղեր՝ 105,350 ֆր., (101,800), ներկեր՝ 44,200 ֆր., (56,450), շինուածանիւթք՝ 170,100 ֆր. (201,860), օճառ՝ 330,500 ֆր., աղ՝ 59,100 ֆր.։

Ներածում ի Պարսկաստան.— Շաքար՝ 6750 ֆր., (72,100), թէյ՝ 2,041,000 ֆր. (1,740,000), հիւսուածեղէնք և մանած բամբակ՝ 4,647,600 ֆր., (5,176,780), մետաքսեղէնք և թաւիշ՝ 785,800 ֆր., (1,014,500), ասուեղէնք և բամբակեղէնք՝ 2,912,000 ֆր., մետաղք, պղինձ, մանր երկաթեղէնք՝ 80,500 ֆր., երկաթեղէնք՝ 111,300 ֆր. (88,400), կաշի և կօշիկ՝ 70,500 ֆր. (68,000), դեղօրայք, ըմպելիք, թուղթ, կարասի, գիրք՝ 508,000ֆր., նպարեղէնք և անուշահոտութիւնք՝ 293,000 ֆր., (235,000), արծաթի քծուար, Անգլիայէ՝ 4,840,000 ֆր., ապակեղէն և յախճապակի՝ 397,300 ֆր., ոսկի թել՝ 166,800 ֆր.։

Ֆրանսական Ներածում [illegible] համար.— Արժէքը ֆրանքով.— Համեմ և պղպեղ՝ 6000, ալիւր՝ 455,850, [illegible] պտուղ և ձէթ՝ 2,500, յարդ՝ 7,200, շաքար՝ 540,800, գինի և ըմպելիք՝ 24,000, ասուեղէն՝ 393,000, պահածոյ, անուշեղէնք, պանիր՝ 24,000, բրդեղէն և գորգ՝ 73,000, բամբակեղէն՝ 397,500 [illegible]՝ 15,000, պղպեղ պարկ, մոմլաթ, [illegible]՝ 40,480, մետաքսեղէնք և թաւիշ, [illegible]՝ 115,000, խամ և գործուած մետաղ՝ 58,000 երկաթեղէն՝ 36,400, աղիւս, կղմինտր, [illegible]՝ 135,400, որդան կարմիր, [illegible]՝ 8,800, դեղօրայք՝ 24,500, թուղթ և գիրք 11,000, նկարչական պիտոյք և իւղ՝ 2,500, օճառ՝ 2,000, ապակեղէն, հայելի, յախճապակի՝ 4,900, ծծումբ, շալ՝ 61,200, մորթ, կաշի և կօշիկ՝ 41,500, նպարեղէն, անուշահոտութիւնք, Բարիզեան ապրանք՝ 16,000, զանազանք՝ 26,500։ Համագումար՝ 2 միլիոն 523,030 ֆր.։ Ֆրանսայի ներածումն ի Պարսկաստան՝ 1,192,250 ֆր.։ Համագումար՝ 3,715,280 ֆր.։

Արտածում.— Տրապիզոնէ արտածուած գլխաւոր ապրանքներ.— 1902ի թիւերը փակագծի մէջ.— Ծխախոտի տերեւ՝ 2,830,300 ֆր. (2,483,000), կ'արտածուի մանաւանդ Եգիպտոս, Հոլանտա, Գերմանիա և Անգլիա. կաղին՝ 3,306,600 ֆր., (2,516,320), որուն 89,700 ֆր.ը Ֆրանսայի համար, ճերմակ լուբիա՝ 703,760 ֆր., (580,800), 123,240 ֆր. Ֆրանսայի համար, ընդդէմ 130,240 ֆր.ի՝ 1902 տարւոյ, ընկուզենիի ուռ, տոսախի փայտ՝ 167,680 ֆր. (323,340), Ֆրանսա 89,100 ֆր.ի ընկուզենիի ուռ կ'գնէ, որով առաջին տեղը կ'գրաւէ այս ապրանքի յաճախորդներուն

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՀԵՆՐԻԿ ՍԷՆԿԷՎԻՉ (12)

ԲՈՂԱՆԻԵՍՔԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ. — Դ.

Բայց իր բոլոր ուշադրութիւնը կը կեդրոնացնէր երիտասարդ փաստաբանին նախնեաց շարքին վրայ, որոնց կենդանագիրներն իբրամէ որոշ կ'անջատուէին պատին գորգերուն մութ յատակին վրայ. մեծ ասպետներ, յածասպետներ (paladin), գաւթէլլաններ, եպիսկոպոսներ, խոյրազարդ աբբաներ։ Իրաւ է թէ Մաձքօյի բարեկամները կ'տարակուսէին ընտանեկան այս կենդանագիրներուն վաւերականութեանը մասին։ Մանաւանդ պատկառելի աբբայ մը կար հոն որ Պիւքասքիի ծաղրանկարին սովորական առարկան էր։ Բայց Մաձքօ կ'ենթարկուէր այդ ծաղրանկարներուն առանց յուզուելու։ Որոշած էր աշխարհի դէմ մեծարոյ երեւնալ, իրեն հաւատ ընծայել տալ իր նախնեաց, իր անձնական կարեւորութեանը, իր ընդունակութեանցը, իր հանճարին։ Փորձառութեամբ գիտէր թէ այն ընկերութեան մէջ ուր կ'ուզէր իրեն դիրք մը ստեղծել, սկեպտիկ, անհաւատ կամ ծաղրող անձերն ո՛չ բաւական անկեղծութիւն, ոչ ալ բաւական կորով ունէին բարձրօրէն բողոքելու համար իր կողմէ յանդգնօրէն հրապարակուած յաւակնութեանց դէմ։ Եւ որովհետեւ յանդգնութիւնը չէր պակսեր իրեն և անոր հետ կ'միացնէր հրաշալի հասկցողութիւն մը գործերու, կրնար յուսալ շատ իրաւամբ, այս միջոցներուն շնորհիւ շատ բարձրն ելլել, ուշ կամ կանուխ։

Բողանիեսքի, նախ, զինքն արհամարհելի դատած էր և ետ չէր կեցած իրեն ցոյց տալէ այդ արհամարհանքը։ Բայց վերջապէս համակերպած էր իրեն, և կը պարտինք աւելցնել թէ, ասկէ զատ, Մաձքօ իրեն կ'շռայլէր սիրահոգութեան նշաններ, որոնց մասին, սովորաբար, շատ կծծի կ'երեւնար։ Թերևս իր բնական սուր միտքն իրեն կ'հասկցնէր թէ իր մեծ հօրը, Բողանիեսքիի նման այնքան եռանդուն և այնքան անկեղծ բնաւորութեան մը հանդէպ, տեսակ մը խստամերժութիւններու առարկայ միայն կրնային ընել զինքը։ Իրողութիւնն այն է որ, ամէն օր զիրար դիտելով, երկու երիտասարդները իրարու ներողամիտ կ'գտնուէին իրենց թերութիւններով։

Ուստի եւ, երբ Մաձքօ, իր խօսակիցները ճամբելէ վերջ, սրահ մտաւ, բաղկատարած դիրքի մը մէջ է որ հիւրընկալեց իր հիւրը։ Վանելով իր անմպիտ ու սէգ կերպարանքը, սկսաւ ընտանեբար խօսիլ իրեն հետ, ո՛չ այլ եւս բարձր և հըզօր տէրոջ մը պէս, ոչ անգլիացի Լորտի մը նման, այլ սիրելի ընկերականութեան մը պարզ ընթացքով։

—Ա՛հ, կիները, կիները, գոչեց։ Անոնց հետ գործ ունենալը միշտ ծով մը ջուր խմելու չափ դժուար է։ Հիմակուան կտրիճները, օրինակի համար, որոշեցին իրենց փոքրիկ խնայողութիւնները իմ ձեռքիս տակ դնելու, կանոնաւորապէս իրենց կ'հատուցանեմ տոկոսները. է՛ ուրեմն, ասիկա չարգիլէր իրենց՝ շաբաթը գոնէ անգամ մը վրաս վազելու, գիս ալ մասնակից ընելու համար իրենց ահուսարսափին. «Եթէ յանկարծ երկրաշարժ մը վրայ գա՛ր։ Եթէ պատերազմ ծագէ՛ր...։ Ի՞նչ պիտի պատահէր... վտանգի մէջ պիտի ըլլար իրենց դրամագլուխը»։

—Կ'հասկնամ թէ ատիկա ձեզ կ'ձանձրացնէ, ընդմիջեց Բողանիեսքի։ Բայց ես եկայ ձեզ տեսնել մեր գործին վրայ խօսակցելու համար։

—Ամէն բանէ առաջ, գաւաթ մը թէյ առնե՛նք։

Եւ, սամավարը պատրաստելով հանդերձ, Մաձքօ կ'շարունակէր։

—Ձեզի հետ, գոնէ, վախնալիք չունիմ շատախօսութենէ։ Տեսայ անշարժ կըրաւններուն ցուցակը։ Այդ գումարը դիւրին չէ ձեռք առնել, բայց չենք ալ կրնար զայն իբր կորսուած նկատել։ Անտարակոյս, իր վերստացումը շատ մը ծախքերու դուռ պիտի բանայ, ճամբորդութիւն, թղթակցութիւն, դատավարութիւն պէտք եղած պարագային։ Ուրեմն չպիտի կրնայի ձեր պահանջքն ամբողջովին վճարել, բայց այդ գումարին երկու երրորդ մասերը կուտամ ձեզ, երեք յաջորդական վճարումներով, ներկայ տարւոյն մէջ լրանալի։

Բողանիեսքի որ մտիկ ըրած էր զայն ուշադրութեամբ, պատասխանեց, մէկ քանի վայրկեան մտածել երեւնալէ վերջ։

—Որովհետեւ բացարձակապէս որոշած էի ազատիլ այս պահանջքէս, նոյն իսկ վընասով, կ'ընդունիմ ձեր առաջարկութիւնները։ Ո՞ր թուականին որոշած էք առաջին վճարումը։

—Այս օրէն սկսեալ երեք ամիս վերջ։

—Այս պարագային մէջ, իմ փոխանորդութիւնս պիտի թողում. գիտէք արդարև թէ մտադիր եմ բացակայիլ։

—Այո՛, Ռայխէնհալ երթալու վրայ կը խօսէիք։ Զարմացուցած է, և միշտ որոշած էք երթալ ազնիւ ուսուցչին հետ։

—Այո՛, շատ հաւանական է։

—Է՛հ, է՛հ, արդեօք որոշած էք սիրահարի՞լ Տիկին Էմիլին։ Սիրոյ գաղափարը վերջապէս մտա՞ւ ձեր գլխուն մէջ։

—Ամէն մարդ իր գաղափարներն ունի գլխուն մէջ...։ Ամէնէն առաջ դուք։ Որովհետեւ, իրաւցնէ, ի՞նչու կարեւորութիւն կուտաք իմ պահանջքս գնելու։ Այդ գործն ա՛յնքան քիչ շահաբեր է։

—Խոշոր ձուկերուն մէջ պզտի ձուկեր ալ կ'գտնուին։ Բայց կ'ուզեմ անկեղծ ըլլալ ձեզի հետ։ Գիտէք, այնպէս չէ՛, թէ իմ կացութիւնս և թէ իմ վարկս բաւական ծաղկեալ կ'երեւնան։ Է՛ ուրեմն, իմ վիճակիս և իմ վարկիս գործողութեան խարիսխն ա՛լ աւելի հաստատուն պիտի ըլլայ երբ անոնց վրայ աւելցուցած պիտի ըլլամ հողը, իբրեւ յենակէտ։ Բլավիսքի ինքն իսկ ժամանակին յայտնած է ինձ թէ ինքն յօժարակամ իր օձիքը պիտի ազատէր իր հողի կալուածներէն։ Կ'երեւակայեմ թէ այսօր այս մաղթանքն ալ գրեթէ անհրաժեշտ պէտք մ'եղած է։ Ցկեանս պզտիկ եկամուտով մը, պիտի կրնամ առանց նեղութեան Բազմիէնի տիրանալ վերջապէս։ Ասոր հետ մէկտեղ, պիտի տեսնե՛մ։ Հող մը, գիտէ՛ք, սիրելի բարեկամս, ձիու մը պէս է... կ'քերեն կ'խոզանակեն զայն, շուկայ կ'տանին և նորէն կ'ծախեն զայն շահով, կալուածատէրի տիտղոս մը պիտի ունենամ... և հիմակուան ժամանակիս մէջ գերազանց բան մ'է ատանկ անուն կրելը։

Այս ճառին ճարտարանքները կէս մը միայն հաճոյ երեւցան Բողանիեսքիին։

—Կ'պարտաւորիմ ձեզ նախապէս յայտնել թէ, ըստ իս, այս ստացումը ձեզ երևցածին չափ դիւրին չպիտի ըլլայ։ Օրիորդ Բլավիսքա բացարձակապէս հակառակ է այդ հողին ծախուելուն։ Կ'սիրէ Բազմիէնը. կին մ'է վերջապէս և զայն պահելու համար պիտի ընէ ուրեմն ամէն բան որ իրմէ կախում ունի։

—Եթէ գործն այդպէս գէշ երթայ, հոգ չպիտի ընեմ Բազմիէնին տիրանալու, այլ միայն իր հօրը պահանջատէրը պիտի ըլլամ։ Իմ պահանջքս մեծ վնասներու չը պիտի հանդիպի։ Նախ, որովհետև միշտ ինձ ներելի պիտի ըլլայ ծախել զայն երրորդի մը, ինչպէս որ դուք անձամբ ձեռնամուխ եղաք այդ բանին, յետոյ, անոր համար որ իմ փաստաբանի յատկութիւնս միջոցներ կուտայ ինձ այդ պահանջքս վերստանալու, երբ որ ուզեմ ու և է պահանջատէրէ մ'աւելի դիւրին կերպով։ Արդարև, կրնամ սատակ ճարելու հազար հնարքներ գտնել և զանոնք ցոյց տալ իմ պարտատէրիս։

—Կրնաք նաև գրաւման տակ դնել Բազմիէնն և վերջ ի վերջոյ, գնել զայն աճուրդով...։

—Անտարակոյս պիտի կրնայի այդպէս ընել, եթէ ես երբեք Մաձքօ չկոչուէի...։ Բայց խորունկ համոզումն ունիմ թէ ուրիշ միջոցներ պիտի գտնուին... միջոցներ զորս Օրիորդ Բլավիսքա, որուն վրայ կ'հիմնանք և զոր իմ յարգանքիս մէջ շատ բարձրը կը դասեմ, պիտի հաւանի թերևս ստորագրել։

Բողանիեսքի մէկէն ըրաւ յանկարծ իր ձեռքին մէջ բռնած գաւաթը։ Ինքզինքը պաշարուած կ'զգար պէժանքի, զայրոյթի և զզուանքի խառնուրդով մը։ Վայրկեան մը գաղափարն ունեցաւ ոտքի ելլելու և ըսելու Մաձքօյին.

—Միտքս փոխեցի. կ'հրաժարիմ այս առաջարկէն և այլեւս չեմ ծախեր իմ պահանջքս։

Բայց ինքզինքն ամփոփեց և նորէն ձեռք առաւ գաւաթը, մինչ փաստաբանը կ'շարունակէր, մատներուն մէջ ոլորելով իր երկար շէկ կիսամօրուքները։

—Այո՛, ատիկա անկարելի չպիտի ըլլար։ Կ'հաստատեմ ձեզ թէ գէթ, առայժմ այդ տեսակ խորհուրդներ չունիմ...։ Բայց, վերջապէս, ամէն բան կարելի է։ Պատիւն ունեցայ ներկայացուած ըլլալու օրիորդ Բլավիսքային, Վարշաւիա եկած օրը։ Կ'խոստովանիմ թէ աննշանապէս ինձ հաճելի երեւցաւ։ Պատուական ընտանիք մը, իրաւ է թէ կալուածներն ինկած են, աւերուն, բայց շա՛տ ընդարձակ է և գինի հսկայ առաւելութեան մ'ընդունակ։ Մի՛ գիտէ։ Ասիկա գաղափար մ'է ուրիշ գաղափարի պէս։ Բացարձակապէս անկեղծ կ'ուզեմ ըլլալ ձեզի հետ, ինչպէս որ միշտ ե՛մ արդէն։ Դուք Բազմիէն գացեր էք, իբր թէ պահանջելու համար ձեր դրամը. սաստիկ զայրացած՝ ետ կ'դառնաք նորէն. ուրկէ կ'ենթադրեմ թէ ձեր յատակագիծերն իրարու դէմ ելած վիճակի մը մէջ են։ Ըսէ՛ք ինձ թէ կ'սխալիմ, և իսկոյն մէկդի կ'ընեմ ո՛չ միայն ծրագիրներս, վասն զի մինչև այսօր ծրագիր մը չե՛մ կազմած ես, այլ նոյն իսկ ծրագրի մը նշոյլը։ Միայն թէ, փոխադարձօրէն, հաճեցէք դուք ալ չհետեւիլ այն սկզբունքին որ կ'ըսէ. «Ի՛նչ որ ինծի համար չէ, ո՛չ մէկուն համար պիտի ըլլայ։» Արգիլէք մի՛ ըլլալ իմ ճամբուս...։ Տեսնա՛նք, համարձակ խօսեցէ՛ք։

Բողանիեսքի յիշեց իր երէկուան տպաւորութիւնները։ Մաձքօ, իրաւ՛ է, տրամաբանական և արդար էր. պէտք չէր որ ինքը խափանէր իր ճամբան։ Ուստի, մէկ քանի վայրկեան վերջ, պատասխանեց.

(Շար.)

մէջ. եգիպտացորեն, ցորեն, գարի, թեփ՝ 67,380 ֆր., 2850 ֆր. Մարսիլիոյ համար, խեժ, գիտոր (մազը)՝ 75,200 ֆր., որմէ 52,600 ֆր.ը Ֆրանսայի համար, վուշի հատիկ՝ 122,500 ֆր., (132,550), Ֆրանսայի բաժինն է 14,450 ֆր., թարմ պտուղ՝ 260,620 ֆր., 10,700 ֆր. Մարսիլիոյ համար, ոչխար՝ 142,000 հատ, (2 միլիոն 320,500 ֆր.). Պոլիս կ'զրկուի. այծի և ոչխարի մորթ՝ 928,850 ֆր., (617,280), 418,800 ֆր. Ֆրանսայի համար, 1902ին եղած էր 468,800 ֆր., կարագ և հաւկիթ՝ 1,098,410 ֆր. (1,159,880). Մարսիլիա գնեց 10,000 մնտուկ հաւկիթ՝ 716,850 ֆր. արժողութեամբ, մինչ 1902ին գնած էր 533,600 ֆր. արժողութեամբ։

Արտածում. — Դեղ է Պորտորոսի ... — Ձամիչ՝ 440,980 ֆր., (858,700)։ 1903ին գրեթէ արտածում չեղաւ այս ապրանքէն Ֆրանսա։ Բուրդ և կաշի՝ 15,000 ֆր., 11,250 ֆր.՝ Ֆրանսայի համար, չալ՝ 555,000 ֆր., Թուրքիոյ համար, գորգ՝ 2,831,800 ֆր. (2,959,200), Ֆրանսայի բաժինն է՝ 72,000 ֆր., մինչ 1902ին եղած էր 90,000 ֆր.։

ՆԱՒԱՑԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄ 1903ԻՆ					ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ	
Դրօշ	Շոգենաւ	Տօնիլաժ	Առագաստաւոր	Տօնիլաժ	Նաւեր	Տօնիլաժ
Օսմանեան	146	126,821	7,232	35,066	7,378	164,887
Աւստրիական	106	137,578	—	—	106	137,578
Ֆրանսական	109	188,398	—	—	109	188,398
Ռուսական	82	68,637	—	—	82	68,437
Հելլէն	53	46,278	1	407	54	46,685
Իտալական	12	19,547	—	—	12	19,547
Գերման	37	56,182	—	—	37	56,182
Համագումար	545	636,641	7,233	35,473	7,778	672,114

1902ին վրայ 48 շոգենաւի և 262 առագաստանաւի յաւելում մը ցոյց կուտան այս թիւերը։ 1902ին ֆրանս. շոգենաւերու տարողութիւնն էր 143,491 թոնօ, որով 44,000 թոնոյի յաւելում մը կայ։ 109 ֆրանս. շոգենաւերու մէջ է նաև 1800 թոնօ տարողութիւն ունեցող պալժիական շոգենաւ մը։

(Ֆրանս. Առևտր. Սենեկէ Լրաբեր.)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Ի՛ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ Կ'ԴԱՌՆԱՅ ԾՈՎԻ ՈՒ ՑԱՄԱՔԻ ՎՐԱՅ

ՃԱԿԱՏԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Հաստատուեցաւ որ Ճափոնցիք կ'ուզեն երկաթը ծեծել մինչ տաք է, և Միքատոյին հրամանովը, Օեամա Մարշալ հրաւիրեց իր բանակը գերագոյն ճիգ մ'ալ ընելու, փճացնելու համար Մանչուրիոյ ռուս բանակը, ձմեռը վրայ չհասած։ Պէտք էր նաև աւելցնել՝ «Եւ ռուս բանակն ա՛լ աւելի չզօրացած», զի այս ալ մտածելի կէտ մ'է Ճափոնի համար։ Լիաօ Եանկի ճակատամարտը վճռական արդիւնք չունեցաւ, զի Ռուսք եթէ Ճափոնցիներէն աւելի չէին, գէթ հաւասար էին, ուրեմն ի՛նչ պիտի ըլլայ եթէ Եւրոպայէն ամէն օր հասնող նոր ույժերով Քուրոբաթքին Օ. եամայէն աւելի զօրաւոր ըլլայ օր մը։ Ֆրանսացի միսիոնարներ լուր բերին Մուգտէն թէ Քուրօքի արդէն ստուար ույժերով կ'քալէ Ռուսաց ձախ կողին վրայ, Մուգտէնի արևելեան հիւսիսային կողմէն, մինչ Օքու երկաթուղիին արևմտեան կողմէն կուգայ, սոյն գծին և չինական սահմանագլխին միջևէն, և Նօծը սոյն երկու բանակներն իրարու հետ կապակցեալ կ'պահէ, երկուքին ալ իբրև ընդհանուր պահեստ ծառայելով։ Կորեկի բարձր խոտերն հնձուած լմնցած են, և դաշտերը, տակաւին չոր, լայնարձակ ասպարէզ կ'ընծայեն զօրքերուն և հրետանիներուն նշանառութեան։

Ռուս բանակէն բոլոր ռուս թղթակիցներուն՝ բացի մէկէն՝ ճամբուելը մեծ կորուստ մը եղաւ ռուս ընթերցող հասարակութեան համար։ Բայց հասարակ զինուորներու նամակներն երբեմն թղթակիցներու «մշակուած» թղթակցութիւններէն աւելի համով կ'կարդացուին, անկեղծօրէն գրուած ըլլալնուն համար և հրատարակութեան հոգէն զերծ վիճակի մէջ։ Մոսքուայի թերթ մը հրատարակեց ռուս զինուորի մը հետևեալ նամակը, որ Լիաօ Եանկի ճակատամարտէն քիչ յառաջ գրուած էր բարեկամի մը. — «Ուզեցիք, եղբա՛յր, որ մեր այս տեղի գործերուն վրայ ամէն բան գրեմ ձեզ։ Բորդ Արթուրի մէջ խաղաղապէս կեցեր էինք, և յունուար 27ին ամենքս ալ կ'քնանայինք, պատերազմին վրայ բան մը չգիտէինք, բնաւ պատրաստութիւն տեսած չէինք, երբ յանկարծ աղմուկ մը փրթաւ, և բոլոր մեր գունդը (ալայ) զօրանոցէն դուրս խուժեց։ Վազեցինք փամփուշտ մթերանոցը, և մեր փամփշտանոցները լեցնելէ ետքը, այն տեղէն դէպի նաւահանգիստ իջանք։ Հոն Ճափոնցիք 60 նաւ չարեր էին և մեր հրետանիներուն վրայ կրակ կ'ընէին, բայց վնաս մը չէին տար։ Երբ լուսցաւ, Ճափոնցիք քաշուեցան, և մեր 3րդ կիսաբաժինը (լիվա) հետևեալ օրը զրկուեցաւ Քորէայի սահմանագլուխը, Եալուի վրայ։ Մեր 10րդ գունդը յունուար 29ին երկաթուղիով գնաց 200 վերստ դէպի Բորդ Արթուրի հիւսիսը։ Հոն կեցանք մինչև փետր. 22, և երբ զրկուեցանք Եալու, ուր հասանք մարտ 12ին, 350 վերստ (230 մղոն) տեղ քալելով։ Օդն այնքան ցուրտ էր և ճամբան տեղ տեղ այնքան գէշ առած էր որ չէինք յուսար թէ ողջ մնայինք։ Հաստատուեցանք Շահեծէ քաղաքին մէջ։ Մարտ 29ին, Ջաուկին երկրորդ օրը, մեր հետազօտիչներէն 30 հոգի, երեք սպայի հետ, Եալուէն անցան քննութեան համար, և առաջին անգամ ըլլալով զարնուեցան Ճափոնցիներուն, և ունեցանք հինգ սպանուած և 23 վիրաւոր։ Այս էր կրակի մեր առաջին մկրտութիւնը, և այն օրէն ի վեր յառաջապահներու կռիւ ամէն օր ունեցանք։ Ապրիլ 16ին, 17ին և 18ին, Դուրէն—Չէնի մեծ ճակատամարտն եղաւ, առտուան ժամ 5էն մինչև ժամ 1 միջօրէէն ետքը։ Հրաման առինք ետ դառնալու, և չկրցանք տանիլ մեր սպանուածներն ու վիրաւորուածները կռուոյ դաշտին վրայ թողլնուս համար, բայց ճար չկար, հետերնիս տանելու ժամանակ չունէինք։ Մեր կորուստն 800 հոգի էր։ Ի վերջոյ, 250 վերստ (100 մղոն) ետ քաշուեցանք, վիրաւորուածները մեր կռնակին վրայ կրելով։ Հոն կեցանք մինչև Մայիս 17, և այն ատեն մեր հրամանատարը փոխեցին, Սասուլիչի տեղ եկաւ Բ. կարգի զօրավար Կոմս Քէլլէր, որուն հետ նորէն թշնամիին վրայ քալեցինք։ 70 վերստ չէինք յառաջացած երբ զարնուեցանք Ճափոնցիներուն, և ճակատամարտ մը եղաւ։ Ետ քաշուեցանք մեր դիրքերէն, և կեցանք մինչև Յունիս 12։ Այն օրը Ճափոնցիք զարկին մեր դիրքը, մէկ զօրաբաժնի (ֆըրգա) ույժով, մինչ մեք գունդ մը միայն ունէինք հոն։ Գիշերային դարձեալ նահանջեցինք, և 50 վերստ ետ եկանք։ Յունիս 30ի գիշերը Ճափոնցիներուն վրայ գացինք, անոնց պահակներէն երկուքը կոտրեցինք, և սուինով յարձակեցանք։ Ասիկա գիշերային կռիւ մը եղաւ։ Բայց, ինչպէս ամէն անգամուն, այս անգամ ալ Ճափոնցիք անհամար զօրք զրկեցին մեր վրայ, և մեք, 250 սպանուած և վիրաւորուած կորսնցնելով, ստիպուեցանք դառնալ մեր բանակատեղը։ Յուլիս 3ին գիշերային կռիւ մը եղաւ։ Կէս գիշերէն 2 ժամ ետքը ճամբայ ելանք, բայց Ճափոնցիք լրտեսեցին զմեզ, ուստի նահանջեցինք։ Յուլիս 4ին, բոլոր մեր գունդը կրակի գծին վրայ զրկուեցաւ, և ճակատամարտը տևեց տասն ժամ, առտուան 5էն մինչև երեկոյեան 3։ Տաք կռիւ մը եղաւ այս, և կորսնցինք 1,000 հոգիի չափ։ Նահանջել չէինք ուզեր, բայց հրաման եկաւ որ նահանջենք։ Յուլիս 18ին աւելի ահռելի կռիւ մը եղաւ, ուր Ճափոնցիք սպաննեցին մեր գնդապետը, Քէլլէր կոմսը, որ ամբաւոր ինկաւ։ Ամենքս ալ շատ տխրեցանք այսքան կտրիճ պատուական զօրապետ մը կորսնցնելնուս համար։ Աստուած անոր տուաւ աղէկ մահ մը ռումբի հարուածով, զի գլուխէն զարնուելով, քանի վայրկեան միայն ապրեցաւ։ Այս ճակատամարտէն ետքը քաշուեցանք Լիաօ Եանկ, ուրկէ 15 վերստ հեռի կեցեր ենք այժմ։ Հոս մեզ տրուեցաւ նոր պետ մը, Բ. կարգի զօրավար Իվանով։ Կ'ըսեն թէ ի մօտոյ շատ մեծ ճակատամարտ մը պիտի ունենանք այս տեղ։ Արդեօք նորէ՛ն նահանջել պիտի տան մեզ։ Մեր բոլոր կորուստներէն ետքը, մեր գունդէն շատ մարդ չմնաց արդէն, ոմանք սպանուեցան, ուրիշներ գէշ կերպով վիրաւորուեցան և յետոյ մեռան։ Իսկ ես բնաւ չզարնուեցայ, թէև մեր բոլոր կռիւներուն մէջ Ճափոնցիներուն կրակին տակ էի։ Գիտնալով մ'ունիմ որ կը պաշտպանէ զիս, և որչափ ատեն որ գլուխս է ան, գնտակներն ինձ չեն գար։ Բորդ Արթուրի մէջ Չինացիէ մը առի. բարի մարդ մ'էր ան։ Զգետեմ ո՛ւր է հիմա։ Մեր առաջին յիսնապետն ըսաւ ինձ որ ի մօտոյ Ս. Գէորգի Խաչին պիտի արժանանամ։ Աստուած տար իրաւ ըլլար, և այն ատեն պիտի տեսնէք, եղբայր, թէ ի՛նչ աղուոր ձիաւոր մ'եմ։»

Անգլիացի թղթակից մը, արտատպելով հասարակ զինուորին այս նամակը, կ'ըսէ որ եթէ այսպիսի նամակներ շատ գան մեծ բանակէն, բնական է որ ռուս համայնքը չի քաջալերուիր։ Ֆրանսացի թղթակից մը կ'նկարագրէ ճափոնցի 500 գերիներուն Մոսքուա հասնիլը։ Ճափոնցի 10 սպաներ ալ իբրև գերի կ'բնակին Օ. րալի պանդոկի մը մէջ, ուր գրեթէ կատարեալ ազատութիւն կ'վայելեն։ Իրենց համազգեստը թողած և եւրոպական հասարակ զգեստ հագած են, այնու ամենայնիւ ռուս ժողովրդին հետաքրքրութեան առարկայ են շարունակ, որուն համար կ'զանգատին անգլ. լեզուով, զի իրենց լեզուէն զատ ուրիշ օտար լեզու չգիտեն։ «Ռուս ժողովուրդը կ'զարմանայ թէ ի՛նչպէս այս մանր մանր մարդիկ կրցեր են յաղթել ռուս հսկաներուն», կ'ըսէ ֆրանսացի թղթակիցը։

Տիկին Աննա Բրաւչենքօ Անգլոյնի մ'է որ ժամանակաւ ամուսնացած է ռուս սպայի մը հետ։ Այս օրերս Բորդ Արթուրէն ելաւ, Չիֆու եկաւ, չինական առագաստանաւով մը, որուն մէջ էր տեղական Ռածիվիլ իշխան, իր ընկերոջ հետ։ Անգլուհւոս տիկինն հետևեալը պատմեց. —«Սեպտ. 15ին կէս գիշերէն չորս ժամ առաջ Բորդ Արթուրէն մեկնեցանք առաջոր հովով մը, որ շատ չանցած փոխուեցաւ։ Ամպերն ու լուսնի լոյսը մեզ ցուցուցին մեծ վտանգ մը, այն է՝ պաշարող մարտանաւերուն առաջին գիծը, որչէ սակայն ապահովապէս անցանք։ Երկրորդ գծին հասանք, երբ լուսինն ամպով ծածկուած էր։ Ճափոնցւոց ելեկտրական հետազօտիչ լոյսն ամէն կողմ կ'խուզարկէր, բայց չկրցաւ երեւան բերել մեր նաւը։ Յանկարծ տեսանք ուրիշ առագաստանաւ մը ճափոնցի նաւազներով, որք հաւանօրէն ծովահէններ էին, բայց զանոնք ալ անցանք։ Հետևեալ առտուն ժամ 6ին շոգենաւ մը տեսանք որ մեր ուղղութիւնով կուգար։ Ցանմամուէ եկած ունէր, և ես շատ վախցայ։ Ռածիվիլ իշխան և տեղական Քրիստոֆորով նաւուն վարի յարկը գացին։ Իսկ ես վերնայարկին վրայ տարածուեցայ որ չերևամ, աղտոտ վերմակներ նետեցին վրաս, և Չինացիք նստան իմ մարմնոյս վրայ և ոտքերուս վրայ։ Գրեթէ ժամ մը խեղդամահ եղայ, այսչափ մեծ չանչ մը առի երբ հասկցայ որ մեզ մօտեցող նաւը կարմիր Խաչի կ'պատկանէր, և իր նաւապետը նպատակ չունէր զմեզ քննելու։»

Այս պատմութիւնէն ալ կ'երևի թէ Թօկոյի մարտանաւերն իրենք խիստ հսկողութիւն չեն ըրած Բորդ Արթուրի մերձակայ նաւերուն վրայ, որոյ չնորհիւ պաշարեալ բերդաքաղաքն ուտելիքի նեղութիւն շատ չէ քաշած մինչև ցարդ։ Բայց հիմա Թօկօ չորս բացած է իր աչքերը, զի իմացած է որ Ներսը մնացած ռուս մարտանաւերն ամէն վտանգ աչք առնելով դուրս պիտի ելնեն չարքառև մէջ։

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Շուրջպայքալեան երկաթուղին որ Օգոստ. 23ին պիտի բացուէր, այսօր պիտի բացուի, եթէ երբեք նոր յապաղում մը տեղի չունենայ։ Հետևապէս, այս հակաւ գիծն այժմ Ռուսիոյ սիրտը՝ Մոսքուան ուղղակի հաղորդակցութեան մէջ պիտի դնէ Սիպերիոյ, Մայր. Ասիոյ և Խաղաղական Ովկէանոսի նաւահանգիստներուն հետ, և դիւրացնելով գլխաւորապէս Ռուս բանակին զինուորական պահանջները, Մանչուրիոյ մէջ գործողութեանց արագութիւն մը պիտի ընծայէ։ Մինչև ցարդ երկաթուղիով փոխադրութիւնք Պայքալ լճին վրայ ընդհատման ստիպուած ըլլալուն, Քուրոբաթքինի բանակն ամէն կերպով կ'վնասուէր, զի ոչ միայն պակսած զինուորներուն տեղը բռնելիք օգնական զօրքերն, այլ զէնքի, ռազմանիւթի և պարէնի և ուրիշ անհրաժեշտ պէտքերը մեծ յապաղումներու կ'ենթարկուէին այս պատճառաւ։ Ինչպէս յայտնի է, Եւրոպական Ռուսիայէն հասած ամէն կառախումբ Լիսդվէնիչնօյէ կայարանին մօտ կանգ կ'առնէր և անկէ զօրքն ու բեռները շոգենաւերով Պայքալ լճին վրայէն վեց ժամու նաւարկութեամբ Միսովայա կայարանը կ'փոխադրուէին և անկէ ալ վերստին Եապ Լօնօ Օվօյ լեռնաց վրայէն երկաթուղիով մինչև Խարպին կը տարուէին։ Ձմեռն երբ Պայքալ լճը սառելով նաւագնացութիւնը դադրէր, Պոյուսէ և Անկօյէ սառնաբեկները կ'գործածուէին, բայց սառն եթէ շատ թանձրանար անոնք ալ չէին կրնար բանիլ։ Հաղորդակցութեանց նախարար Խիլքով իշխանը, Ամերիկայի երկաթուղիներու դրութիւնն ուսումնասիրելով, անցեալ աշնան խելք ըրաւ Պայքալ լճին թանձր ու ամուր սառնահարթին վրայ սառած ձիւնէ թումբ չինել տալ և անոնց վրայ փակաղներ ու երկաթէ գիծեր զետեղել։ Ամերիկայի գետերուն մեծ մասին և Բեղերսպուրկի մօտ Նեվայի վրայ գործադրուած փոխադրութեան այդ եղանակը Պայքալի վրայ ալ յաջողեցաւ։ Երկաթուղւոյն վակօնները ձիերով քաշուեցան և Ռուս բանակին խարխափ չարունակ հաղորդակցութեամբ մէջ գտնուեցաւ գործողութեանց վայրին հետ։ Ռուս բանակը Խիլքով իշխանին կ'պարտի փոխադրութեան այն դիւրութիւնն որով կարելի եղաւ եթէ ոչ Ճափոնցիները թիւով գերակշռելու, բայց գէթ ամուր պաշտպանողականի վրայ մնալու չափ պէտք եղած զօրք և ռազմանիւթ փոխադրել զարնան ակիզբը պատերազմի մանելու համար։ Շուրջպայքալեան այս նոր երկաթուղին Իրքուցքէն ճիւղաւորուելով Պայքալի և Քուլդուքի ճամբով կ'երթայ մինչև վերոյիշեալ Միսովայա կայարանը լճին արևելեան եզերքն։ Այս գիծ 260 քիլոմետր երկայն է և 19է աւելի փապուղիներէ և 189 կամուրջներէ կ'անցնի։ Երկաթուղւոյն չինութիւնն հինգ տարիէն աւարտեցաւ. ընդհանուր ծախքն եղած է 53,625,745 րուպլ։ Տարակոյս չկայ որ Շուրջպայքալեան այս նոր գծին ընելիք փոխադրութեամբ մեծապէս պիտի օգտուի Ռուս Սպայակոյտը, և զինուորական կառախումբ մը որ Մոսկուայէն մինչև Խարպին երեք չաբաթէն կ'հասնէր, հիմա աւելի շուտ պիտի հասնի։ Այսու հանդերձ ժամանակի այժմէնայութիւնն ո՛չ միայն զօրաց փոխադրութեան պիտի նպաստէ, այլ և Մանչուրիոյ բանակին թիւն աւելցնելով, բնականաբար անոր ռազմային ամէն կարգի անհրաժեշտ կազմածներն ալ աւելցնելով, զինուորական պիտոյից փոխադրութիւնն ալ բարձրագոյն աստիճանին պիտի հասնի։

Իցիւ թէ մօտեցած ըլլար վայրկեանն յորում այս անօգուտ և աղիտաբեր պատերազմը վերջանար և Խաղաղական Ովկէանոսն Ալեքսանդրեանի միաձինող ռուսական այս հսկայ երկաթուղին իր օկզբնական յատկացման համեմատ, վերստին Վաճառականութեան և Հաղորդակցութեան գործածուէր։

(Նոյն Թերթէ Բէջէտ, Սեպտ. 23.)

ՉԻՆԱՑԻՈՑ ՄԷԿ ՑԱՐՁԱԿՈՒՄԸ. —

Ս. Ասիոյ պատերազմի դաշտէն վերջերս լուր տրուեցաւ թէ Մանչուրիոյ մէջ Չինացի զինուորներ բացէ ի բաց Ճափոնցի զօրքերուն կ'միանան և ամենուրեք կ'վնասեն Ռուսներէն։ Խունխուզ Վէոդնէֆ ալ կ'հաստատէ այս լուրը։ Խարպինի մէջ հրատարակուած այս ռուս թերթն այնպիսի դէպքեր կ'պատմէ որք տարակոյսի տեղի չեն թողուր Չինացի զօրքերուն թշնամութիւնը։ Այդ դէպքերէն մին է սահմանապահ 41րդ ջոկատի պետին Գնդ. Դիպաւոլի սպաննումը։ Սա երբ Օգոստ. 16ին իր զօրքերուն հետ Լիաօ Եանկէ Լիաօ Հօ կ'դառնար, Չինացի զօրքեր և ոստիկան—զինուորներ Շօբեուվօ գիւղին մօտ անոր վրայ յարձակելով սպաննեցին։ Իր զօրքերը տեղական Սլուչէվսքիի հրամանին տակ ուղղեցին ձերբակալել Չինացիները, բայց գիւղին տնակներէն Չինացի ուրիշ զինուորներ ալ դուրս ելնելով կրակ բռնեցին Ռուսերը, որոցմէ մէկ քանին վիրաւորուեցան, միւսներն ալ ստիպուեցան ետ քաշուիլ։ Ռուսերը Չինացւոց այդ արարքը պատժելու համար, բազմաթիւ զօրք զրկելով կրակի տուին չինական այդ գիւղը։ Ռուս սահմանապահ զօրաց վրայ տեղի ունեցած այս յարձակումն և Գնդ. Դիպաւոլի սպանումը Ռուսիոյ մէջ մեծ անվստահութիւն յառաջ բերին Չինաց չէզոքութեան վրայ։ Ռուս մամուլը խորհուրդ կուտայ չվստահիլ Չինաց կառավարութեան չէզոք մնալու խոստումներուն։

ՄԱՐԵՇԱԼ ՕԵԱՄԱ. Սեպտ. 20 թուով կ'տեղեկագրէ. — Առնուազն չորս վաշտ հետեւակ զօրքերէ և 8 թնդանօթով 8 հեծելագունդէ բաղկացած թշնամի զօրախումբ մը Դուսուի ուղղութեամբ, և մէկ վաշտէ աւելի հետեւակ և քիչ մ'ալ հեծելազօրքէ բաղկացեալ ուրիշ զօրախումբ մ'ալ վեց թնդանօթով, Մուգտէնի ուղղութեամբ յառաջանալով, սեպտ. 17ին յարձակեցան Ճափոնական զօրախումբի մը վրայ Բինկ Դայցէի մօտ։ Պօնսիքուէ դէպ հիւսիս 21 քիլոմետր հեռու տեղի մը վրայ բուռն կռիւ մը ծագեցաւ որ 3 ժամ տևեց։ Մուգտէնի ուղղութեամբ ուրիշ զօրախումբ մ'ալ գալով մօտեցաւ մեր դիրքին, բայց քիչ մը ետքը դէպ հիւսիս ետ քաշուեցաւ. մեր հրետանին հալածեց թշնամին և մեծ վնասներ պատճառեց անոր։ Թշնամւոյն գլխաւոր ույժերը խումբ խումբ ետ քաշուեցան և քիչ մը զօրք թողուցին, որ յամառ ընդդիմութիւն մ'ըրաւ, բայց երեկոյին ան ալ ստիպուեցաւ ետ քաշուիլ։ Մարեշալ Օեամայի մէկ ուրիշ տեղեկագիրն ալ կ'ըսէ թէ Բինկ Դայցէի մօտ յարձակում ընող թշնամին եօթ վաշտ հետևեակ զօրք ունէր երկու հրետանիով. այդ զօրքերուն մէկ մասն սեպտ. 18ին մեր զօրաց ճակատին առջև կ'գտնուէր դեռ։ Ռուսաց գլխաւոր ույժերն առայժմ Պայլէնկցէ—Սէնկլինգուի մօտ կը գտնուին։

ԲՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐ. —Զօր. Շդէօսէլ ռուս Ընդհ. Սպայակոյտին կ'հեռագրէ թէ Սեպտեմբեր 15ի յարձակման մէջ ռուսական 45 թնդանօթ փճացան, 400 հոգի սպաննուեցան և 800 հոգի վիրաւորուեցան, որոց հարիւրին 5 %ը սպայ։ Կ'հաստատուի թէ վերջին յարձակումներով ճափոնցիք առժամաբար գրաւեցին էր—Լուն—Շանի ամրոցներէն մէկը, ինչպէս նաև երեք ամրոց, բայց Զօր. Շդէօսէլ հրամայած ըլլալով որ փոխադարձ յարձակում ըլլայ, այս յարձակումն սկսաւ Սեպտ. 22ին, ժամ 9ին, եւ Ռուսք ետ առին Էր—Լուն—Շանը։

** Մէկ քանի ամխաբարձ նաւեր հասան այս օրերս Բիաօչէու։ Կ'կարծուի թէ այս ածուխն Բորդ Արթուրի համար էր։ Սեպտ. 22ին Բարտիքէ մեկնեցաւ Իլէւ—շոգենաւն ածուխ բեռցած։ Խոստացաւ իշխանութեանց թէ չպիտի փորձէ Բորդ Արթուր երթալ, այլ Ճափոն պիտի տանի իր բեռը։ Ամերիկացի վաճառական մը, որ Բորդ Արթուրէ մեկնեցաւ Փետր. 15ին, և խոստացաւ ածուխ հայթայթել Ռուսերուն, ըսաւ թէ իր մեկնած պահուն 200,000 թոնօ ածուխ կար Բորդ Արթուրի մէջ։ Բայց անկէ ի վեր նաւերն և ջուր գալելու գործողութիւնք սպառած ըլլալու են այս ածուխը։

** Բորդ Արթուրի մէջ ամէն մարդ վստահութիւն ունի Զօր. Շդէօսէլի վրայ, և ժողովուրդը կ'սիրէ զինքը, բայց սպաները քէն ըրած են իրեն՝ հետեւեալ իրողութեան համար. —վերջին յարձակման մը ատեն, զօրաբաժնի հրամանատարները ցանկ մը տուին իրեն պատուանշանի արժանի դատուած մարդոց, և այս ցանկին գլուխը դրած էին իրենց թիկնապահներուն անունները։ Բայց զօրավարն աւրեց այս վերջիններուն անունները, ըսելով որ անկարելի է թէ՝ թիկնապահ և թէ պատերազմիկ ըլլալ միանգամայն։ Լաւ է թիկնապահ ըլլալ, բայց երբ մարդ այս պաշտօնին սահմանուած է, այլ ևս առիթ չունենար քաջութիւն ցոյց տալու։

ՌՈՒՍ ԿԱՐԾԻՔ. —Նօվէօէ Վրէմիա Մ. Սդոլիբինի հետևեալ յօդուածն հրատարակած է. —«Զէի ուզեր պատասխանել թէև մէկ քանի քննադատութեանց, բայց տեսայ որ պէտք է բան մը գծել յօգուտ հանրութեան։ Մամուլը կ'սկսի գովել իշխան Մեչերսքիին որ քարոզեց թէ պէտք է շուտով հաշտութիւն կնքել։ Կ'ընդունուի իշխան Մեչերսքիի կոչը թէ հարկ է փութով հաշտութիւն կնքել, ինչ որ ըլլան անոր պայմանները, իսկ իբր «հայրենասիրական մոլեխանդութիւն և կեղծաւոր լաց» կ'դատապարտուի հակառակ կարծիքը։ Դէպ ի խաղաղութիւն այս կոչը կ'ընէ այն կուսակցութիւնն որ պատերազմէն առաջ կ'արգիլէր մեր զինուորական պատրաստութիւնները Ծ. Արևելքի մէջ, և այս կերպով էր որ զմեզ ներկայ պատերազմին մղեց։ Սակայն պէտք է նկատողութեան առնել իրականութիւնը, և երբ վտանգ կայ, հարկ է եղջիւրներէն բռնել ցուլը։ Ասկէ չի հետևիր թէ գէշ բան է խաղաղութեան բաղձալ. երբ մարդ խաղաղութեան վրայ կ'խօսի, պէտք է ույժ ունենայ նաև զայն պաշտպանելու։ Պատերազմէն առաջ խաբուեցանք սա գաղափարէն թէ մեծ ույժ ունինք, մինչ չունէինք այսպիսի ույժ։ Եղած ազդարարութիւններուն հաւատ չէինք ընծայեր և ուրիշները կ'մոլորեցնէինք։ Սակայն, մարդիկ կան որ կ'յամառին չօգտուելու կեանքին տուած դասերէն։ Մեր պարտութիւններէն, մեր կրած ահագին կորուստներէն վերջ, բախտին դարձած պահուն, ճամբաներ կան, որ զմեզ կ'ուզեն առաջնորդել այն սխալանքներուն որ մեր դըժբախտութիւններուն պատճառ եղան։ Կ'ուզուի որ խաղաղութիւն խնդրենք։ Բայց ո՞վ պիտի տայ մեզ խաղաղութիւն։ Ենթադրելով թէ հաւանեցանք խաղաղութիւն խնդրելու դիջանիլ, ընդունիլ Ճափոնի առաջարկած պայմանները, տուգանք վճարել և յաւիտենական խաղաղութեան դաշնագիր մը կնքել անոր հետ, բայց միթէ բան մը կ'ըլլար կարծել թէ ամէն ինչ այսպէս պիտի վերջանայ։ Եւրոպայի մեր դրացիները կտոր կտոր պիտի բաժնեն մեզ, որով ինչ որ Ճայց մնէ, պիտի ըլլայ անպարտելի եղած Արևելքին։ Անոնք որ կ'հաւանին խոնարհ ծառան ըլլալ անզուգական Չինացիներուն, թո՛ղ վերջ տան կռիւին այս պայմաններուն մէջ։ Ուզուի կամ ոչ, պէտք է շարունակել պայքարը։»

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԷԻՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ծ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ. —

Թայմզ երկար յօդուած մը հրատարակած է Ծ. Արևելքի քրիստոնէից պաշտպանութեան վրայ։ Կ'ըսէ թէ այս պաշտպանութիւն այլ ևս չունի առաջուան կարևորութիւնն և կորուսած է առաջուան առաւելութիւնները։ Սակայն, եթէ Ֆրանսա թողու այս պաշտպանութիւնը, իր ազդեցութիւնը քիչ մը պիտի կորսի Չինու մէջ. որովհետև Ծ. Արևելքի մէջ չպիտի կրնայ հասկցուիլ այս փոփոխութեան բուն պատճառը։ Խնդիր է թէ ո՞վ պիտի յաջորդէ Ֆրանսայի։ Ո՞վ ձեռք պիտի առնէ քրիստոնէից պաշտպանութիւնը Ծ. Արևելքի մէջ։ Գերմանիա սիրայօժար պիտի ստանձնէ, յուսալով այս կերպով աւելցնել իր ազդեցութիւնը։ Իտալիա մերժեցում պիտի տեսնէր ատոր մէջ՝ Քուիրինալի և Վատիկանի միջև։ Վերջապէս, ամէնէն պարզ լուծումն այն պիտի ըլլար որ Պապը փոխանորդ մ'ունենար Բեքինի մէջ. ասիկա առաջարկուեցաւ արդէն, բայց մէկդի թողուեցաւ, դեռ վերջին դէպքերը չեղած, որպէս զի Ֆրանսա չվշտանայ։ Կրնայ ուրեմն հիմակ ի գործ դրուիլ, և ասիկա անտարակոյս չահաւոր պիտի ըլլայ կաթոլիկ եկեղեցւոյն համար ի Չին։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Շտուտկարտի անգլ. հիւպատոսը կարեւոր տեղեկագիր մը հրատարակեց Գերմանիոյ մէջ առևտրական ուսման վրայ։ Կ'ըսէ թէ 12 տարուան մէջ դպրոցներու թիւը կրկնապատկուեցաւ, 175է բարձրանալով 429ի և աշակերտներու թիւը քառապատկուեցաւ, 12,000է բարձրանալով 48,000ի։ Կիներն կ'օգտուին առևտրական ուսումէն։ 1892ին 3 դպրոց կար 325 ուսանողուհիներով, իսկ 1904ին այս դպրոցներուն թիւը բարձրացաւ 79ի, 5000 ուսանողուհիով։ Անգլ. հիւպատոսը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ առևտրական բարձրագոյն վարժարաններուն, որք վեց տարիէ ի վեր հիմնուած են և նպատակ ունին առևտրական ակադեմական կրթութիւն մը տալ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻԿ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Կայսերական Ամէտիւ Դիւանին քարտուղար անուանուեցաւ Ալի Բեամիրան պէյ։

—Ուլայի Ա. աստիճան տրուեցաւ Կայսերական Անձնական Գանձու կալուածներուն կալուածագրերու Տնօրէն Բաղըպ պէյի և Սպարապետի Դրան հայթայթիչ Եսլիաս պէյի։

Սալիսէի աստիճան տրուեցաւ Ներքին Գործոց Թղթակցութեան Դիւանի քարտուղար Մուսթաֆա Սիրէյյա էֆ.ի։

—Ա. Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Հիճազի երկաթուղւոյ Վարչութեան Տնօրէն Մէհմէտ փաշայի և Կայսերական Բժշկական վարժարանի Տնօրէն Միրլիվա Մէհմէտ Զէքի փաշայի։ Բ. Օսմանիյէ՝ Սպարապետի Դրան հայթայթիչ Միւշթաքի էֆ.ի։ Դ. Մէճիտիյէ՝ Մաքսային ժողովին անդամ Զէքէրիա պէյի և դատական պաշտօնատան թարգման Սաատէտտին պէյի։

ԿԱՑՍ. ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ. —Կայսերական Գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, Ցունաստանի վարչապետը, արտաքին գործոց նախարարն և Աթէնքի օտար դեսպանները շնորհաւորութիւններ մատուցած ըլլալով, Բարձրագոյն հրամանաւ, Աթէնքի օսմ. դեսպանատան միջոցաւ Կայսերական գոհունակութիւն յայտնուեցաւ առ որ անկ է։

ՌՈՒՄԵԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Աւստրիոյ Կառավարութեան պաշտօնական օրկանը, Ֆրէմտէնպլադ, կ'հաստատէ թէ երկար ատենէ ի վեր կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կ'տիրեն Կայսերական Ռումելիի մէջ, և թէ տասանորդական տուրք գանձման նոր դրութիւնը լաւագոյն արդիւնքներ տուած է։

—Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'ըսէ թէ Սելանիկի նորընտիր կուսակալ Րէուֆ փաշա շատ լաւ համբաւ մը կ'վայելէ և յոյժ ձեռնհաս ու կարող անձնաւորութիւն մ'է։ Էրզրումի կուսակալ եղած ատեն, թէ՛ հիւպատոսական մարմնոյն և թէ պաշտօնէից ու ժողովրդեան յարգանաց ու գնահատման արժանացած էր։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. — Աւստրեան դեսպան Պառօն տը Քալիչէ, իտալական դեսպան Մարքի տի Իմբերիալի և ռուսէն դեսպան Մ. Լահօվարի երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցան Բարձ. Մեծ—Եպարքոսին հետ։

—Աւստրեան և իտալական դեսպանները տեսակցեցան նաև Արտաքին գործոց Նախարարին հետ։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՆՈՒԷՐՆԵՐ. — Սուրբէի Հիւմայոնի մեկնելու ժամանակը մօտեցած ըլլալով, երէկ Աւքաֆներն ըստ սովորութեան Եըլտըզի Կայսերական Պալատը գացին, ջերմագին բարեմաղթութիւններ ըրին Կայսերական արեւշատութեան համար, և Ա. Սենեկապետ Հաճի Ալի փաշայի միջոցաւ Կայսերական ընծայանաց ու պարգեւներու արժանացան։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպան Սըր Ն. Օ'Քօնօր մտադիր է ի մօտոյ արձակուրդով մեկնիլ Լէտի Օ'Քօնօրի և իր զաւակներուն հետ։

ԱԹԷՆՔԻ Օսմ. դեսպան Րիֆաթ պէյ, Բարձրագոյն արտօնութեամբ Մարիէնպատի ջերմուկները գացած էր. իր արձակուրդը լրացուցած ըլլալով, իր պաշտօնատեղին պիտի վերադառնայ կ. Պոլսոյ ճամբով։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԽՏԻՎՆ այսօր արևելեան ճեպընթաց կառախումբով Պոլիս հասաւ։

ՑՈՒՆ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐ. — Մեծահարուստ սեղանաւոր Մ. Իվլենիտիս, որ այժմ Պրուսա կ'գտնուի, տեղւոյն Մետրապոլիտին ու Յոյն ժողովուրդին կողմէ յոյժ փայլուն ընդունելութիւն մը գտած է։ Մետրապոլիտն ու պատգամաւորութիւն մը մինչև Մուտանիա ընդ առաջ երթալով, բարի գալուստ մաղթեցին յոյն բարերարին, որ երկու տարի առաջ կարևոր գումար մը նուիրած էր Պրուսայի Յոյն համայնքի երկսեռ վարժարաններուն, որ Իվլենիտեյօ անունը կ'կրեն։ Մ. Իվլենիտիս անցեալ Ուրբ. օր այցելեց այն դպրոցներն որք իր առատաձեռնութեան արդիւնք են, և բարի գալստեան ճառի ի պատասխան շնորհակալ եղաւ իրեն եղած սիրալիր ընդունելութեան համար, և ուրախութիւն յայտնեց որ կը գտնուի այն չէնքին մէջ զոր ինք կառուցանել տուած էր Պրուսայի ուսումնասէր մանկտւոյն համար, Վեհ. Կայսեր կողմէ շնորհուած գետնին վրայ։ Ցետոյ մի առ մի աչքէ անցուց վարժարանին բոլոր դասարանները։ Դեռ վերջերս 200 ոսկի նուիրած էր նստարաններու գնման համար։ Մ. Իվլենիտիս այցելեց նաև Համիտիյէ Սանայի վարժարանը, և 100 ոսկի նուիրեց անոր։ Մետրապոլիտն և Ռէժիի Նազըրին ընկերակցութեամբ այցելութիւն տուաւ նաև կուսակալ Րէշիտ փաշայի։

—Տէր և Տիկին Լէոնիտաս Զարիֆիի ամուսնութեան քսանհինգամեակին առթիւ, Ցունաց Պատրիարք Տ. Եօաքիմ Գ. և Սինոդին անդամներն շնորհաւորական նամակներ ղրկած են Մ. Լ. Զարիֆիի, հանդերձ խաչելութեան պատկերով մը։ Տ. Եօաքիմ Գ. նուիրած է նաև թանկագին խաչ մը։ Երէկ գիշեր, Տէր և Տիկին Զարիֆի, իրենց ամուսնութեան արծաթ յոբելեանին առթիւ, ճոխ հացկերոյթ մը տուին, որուն ներկայ եղան Հելլէն դեսպանն ու բազմաթիւ հրաւիրեալներ։

ԲԱՐԱՆԴԻՆԱ. — Առողջապահական Խորհուրդը կ'ծանուցանէ թէ Իզմիրի մէջ կասկածելի նոր դէպք մը պատահած ըլլալով, նոյն քաղաքէն եկողներուն դէմ նախապէս որոշուած տնօրինութիւնք նորէն գործադրուիլ սկսան։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ ՐԸՏՎԱՆ փաշայի հրամանաւ, Փասըմ—Փաշայէ մինչև Խասգիւղ կառանցիկ ճամբայ մը կ'չինուի երթեւեկութիւնները դիւրացնելու համար։

ՏԵՂԱԿԱՆ ՑՈՐԵՆՆԵՐԸ. —Պոլսոյ Առևտրական Սենեակը, տեղական ցորեններուն ներքին սպառումն ընդհանրացնելու և անոնց արտածութիւնն աւելցնելու համար, զանազան միջոցներ ծրագրելով, Մազպաթայով մատուցած էր ձեռնհաս պաշտօնատան։ Պետական Խորհրդոյ քաղաքային ճիւղը սոյն Մազպաթան ի նկատ առնելով, նոր ծրագիր մը պատրաստած և Նախարարաց Խորհրդոյ մատուցած էր։ Սոյն ծրագիր կ'առաջարկէր. 1. Ընտիր սերմնցու ցորեն բաշխել ա՛յն տեղերու երկրագործներուն, որ լաւ ցորեն չունին։ 2. Դիւղերէն ու գաւառակներէն դէպ ի երկաթուղւոյ կայարաններն ու ծովեզերքները կառանցիկ ճամբաներ չինել և միշտ նորոգել ու լաւ վիճակի մէջ պահել։ 3. Երկաթուղիներու սակացոյցները կարելի եղածին չափ զեղչել տալ. 4. Պոլսոյ մէջ չափուի թէ ոչ, 1000 գրու ցորենէն 80 ըզ. գրիւ դրամ և 15 ըզ. ալ գրիւ բարձման դրամ միայն առնել, և 3—4 վակոն ցորեն բառնալու տարողութիւն ունեցող մեծ մաւոններուն մէջ 2 վակոնէն աւելի ցորեն չբեռցնել, և այս կարգի աւելորդ ծախքերու և տուրքերու անպատեհութեանց վերջ տալ և ցորենի առուտուրին մէջ միջնորդ դրութիւնը թողլով, օրէնքի դրութիւնն ընդունիլ։ Նախարարաց Խորհուրդը թէև առաջարկուած սոյն միջոցները բանաւոր դատելով, անոնց գործադրութիւնն հրամայած էր Երկրագործական Նախարարութեան և Քաղաքապետութեան, սակայն ձեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ բացարձակ արգելքներ հակառակ, տակաւին տեղ տեղ ցորենը օխայով չի կշռուիր, այլ գրիւով կ'չափուի և համարանքին մէջ խարդախութիւններ ի գործ կ'դրուէր և վէճերու ու անհամաձայնութիւններու առիթ կ'ընծայուէր, Ներքին գործոց նախարարութիւնը շրջաբերականով մը ազդարարեց նահանգային իշխանութեանց, որպէսզի թաղապետական իշխանութիւնք աչալուրջ հսկողութիւն ի գործ դնեն ցորենն օխայով չափելու գործողութեանց վրայ, չուալներով հրապարակ բերուած ցորենները մինչև որ չկշռուին և իրենց քանակութիւնը չճշտուի, գնորդներուն ուրիշ ապրանքներուն հետ չխառնուին, գործածուած կենդրոնարններու ճշտութեան ուշադրութիւն ըլլայ, և ցորենի առևտուրն օխայով միայն կատարուի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ իշխանը, որ Էօքսէնօկրատի (Վառնա) դղեակը կ'գտնուէր, Սոֆիա վերադարձաւ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ նախկին ելմտական նախարար Մ. Բուանքարէ և իր Տիկինը Պերէն մայրաքաղաքս ժամանեցին։

ԻԶՄԻՐԻ յունական Ս. Աննա եկեղեցւոյ դրամներն իւրացուցած էին եկեղեցին գանձապահն ու իր պաշտօնակիցները։ Եփեսոսի Մետրապոլտարանը կ'քննէ սոյն զեղծումները։

ՄԱՀՍՈՒՍԷԻ Վարչութիւնն Արքունի նաւարանին առջև իր ունեցած 14 հատ հին շոգենաւերը ծախելով, անոնց արժէքով ուրիշ նոր շոգենաւեր պիտի գնէ։ Մահսուսէի Վարչութիւնը գնեց Քուրճեի ընկերութեան երեք շոգենաւերը, որոց 2ը մեծ և 1ը փոքր։

ԹԵՍԱԼԻՈՅ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ. —Ինչպէս յայտնի է, ժամանակէ մ'ի վեր բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան Պիրէօս—Լարիսայի երկաթուղւոյն միացման համար օսմ. գծին հետ։ Առաջին ծրագիրը, որուն համաձայն միացման գիծը պիտի հետևէր Քաթերինա—Սելանիկի ճամբուն, մերժուած է, և Թրնօվօ—Սերֆիճէ—Դասաֆէրիճէ գիծն ընդունուած է։ Հելլէն կառավարութիւնն ալ տրամադիր կ'երևի այս գիծն ընդունելու, կ'ըսէ Մոնիթէօռ։

ԾԱՂԿԱՒՏ. —Լէվընտ Հերալտ կ'ծանուցանէ թէ ծաղկախտ կ'ճարակի Բերայի զանազան թաղերուն մէջ, մանաւանդ Բաքալ—Բէօքրիւ և Ենի—Շէհիր։ Տղաքներէն զատ մեծերն ալ կ'վարակուին։ Ձեռնհաս պաշտօնատան ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի, հարկ եղած զգուշական միջոցները ձեռք առնելու համար։

ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. — Առեւտրական Բ. դատարանն երէկ մնանկ հռչակեց Թօմաֆիչէի վաճառական Քոնսդանդին Բէդրաքին, Բերա, Մեծ—Փողոց, թիւ 467։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ Երկաթուղեաց պարտաթուղթերու և Ռըբօրի վրայ գրուած հատուածի մը մէջ, «Մօնիթէօռ» կ'ըսէ որ սխալ է այն լուրը թէ Սակարաններու մէջ մտադրութիւն կայ ընդհանրացնել Ռըբօրի դրութիւնը, որու համաձայն այս կամ այն արժէթուղթի «հավա»ն գնողն իրաւունք ունենայ նոյն արժէթուղթերու վճարահանութեան պարգեւներուն, որովհետեւ սակարանական գործառնութեանց մէջ այսքան քանակութեամբ արժեթուղթ կ'առնուի և կ'ծախուի, և ոչ թէ այսինչ թիւ արժեթուղթը, և ասկէ տարբեր բան մը հակառակ պիտի ըլլար սակարանական գործառնութեանց ոգւոյն։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ. — Սկիւտարի ոստիկանութիւնը նախընթաց գիշեր Թօփհանէլի—օղլուի կողմն Եուսուֆ անուն գող մը ձերբակալեց, որուն կոնակը պարկ մը կար, մէջը գողերու յատուկ գործիքներով։ Եուսուֆի հարցաքննութենէն հասկցուեցաւ թէ ցերեկներն այն կողմերը պտտակ ծախելով, տուները կ'քննէր և գիշերներն ալ Իէչիտ անուն ընկերոջ մը հետ Քէօշկերը կ'մտնէր գողութեան նպատակաւ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Սուլթանիյէ վարժարանի պաշտօնեաներէն Պրինտիզի էֆ.ի աներորդին՝ Անթօնի՝ որ գեղագործի քով կ'ծառայէր, երկու օրէ ի վեր պաշտօնէն արձակուած էր և այս պատճառաւ չատ սրտնեղած էր։ Նախընթաց գիշեր իր քրոջ հետ ճաշելէ ետքը, խաղող կ'ուզէ. քոյրը կ'պատասխանէ թէ չկայ։ Ասոր վրայ Անթօնի կ'բարկանայ և խոհանոց երթալով՝ ամէն պնակները կ'կոտրէ և ապա սուր դանակով մը կ'կտրէ կոկորդը։

ՄԱՆԱԾԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Կ. ՊՈԼԻՍ, Սեպտ. 14/27

Մ. Նահանգներու հռչակաւոր չահադէտը Մր. Սըլլի, նորէն սկսաւ իր չահագիտութիւններն ի գործ դնել.—Կարեւոր նահանգի մը պզտիկ մէկ մասը, իբր մեծագոյն մասը ցոյց տալով, բամբակին գինը մէկէն 6,80ի բարձրացնել տուաւ. կ'երեւայ թէ առ այժմ այսքանը բաւ համարելով, սկսած է այս օրերս մեծագոյն վաճառումներ ընել, որուն վրայ բամբակին գինը 6,46 բէնսի իջաւ, ինչպէս որ արդէն վարի հեռագիրը ցոյց կուտայ։ Այսուհանդերձ յառաջիկայ գիներուն հաստատ ըլլալն անկէ յայտնի է որ յառաջիկայ Հոկտ.ին յանձնելիքին գինն ալ 6,26 բէնս է, որ սովորականին հետ բաղդատելով չատ հաստատ ընել է։ Մանածի գիները փոփոխութիւն մը կրած չունին, աչնան համար քիչ չատ գործառնութիւն տեղի ունեցաւ, չատ յանձնում չկայ։

Պոլսոյ հրապարակին գործառնութիւնները բաղդատաբար աւելի ոգեւորուած էին չաբթուս։

ՏԻՂԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔ

Օ. Ո. 100էն կանխիկ

Վաթեր Եոնգոլէ	Ն. 4	Ա.	35¼	ղրշ.
» »	»	» Բ.	33¾	»
» Իզմիր	»	»	36½	»
» Սելանիկ	»	»	37	»

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔ

Օ.Ո. 100էն 61 օր պայմ.ժամ. կամ Օ.Ո. 2% զեղչ կանխիկ

Վաթեր Ն.	20	50	ղրշ.
Էքսթրա »	16—24	60	»
» »	12—14	51½	»

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔ

Վաթեր Ն.	4—14	34 —37½	ղրշ.
» »	20	49	»
Էքսթրա »	12—14	43 —48	»
» »	16—24	55½	»

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ

Կարմիր Վաթեր Ն. 20 67—68 ղրշ.

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ

Կարմիր Վաթեր Ն. 20 64—65 ղրշ.

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ ԲԱՄԲԱԿԻ

ԼԻՎՐԲՈՒԼ, Սեպտ. 13/26

Սբօթ 6.46 բէնս

ԿԵՍԱՐԻՈՑ ՄԵՐ ՊԱՏ. ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ. —Կեսարիոյ մեր գործակալը տեղէն մեկնած ըլլալով, այլ եւս այն քաղաքին մէջ գործակալ պիտի չունենանք։ Այս օրէն սկսեալ բաժանորդագրութեանց համար պէտք է դիմել ուղղակի Բիւզանդիոնի Տնօրէնութեան։ Իսկ մինչեւ ցարդ եղած հաշիւները կարգադրել գործակալին կամ անոր նշանակած փոխանորդին հետ։ 3—3

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.— Հանրային Պարտուց Խորհրդոյ հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կ'ծանուցանէ թէ Քարասուի հանքային Ընկերութիւնը վճարած ըլլալով դրօշմատուրքերն իւրաքանչիւրը 4.40 Օսմ. ոսկինոց 3000 և 22 ոսկինոց 1000 բաժնեթուղթերու, ինչպէս նաեւ 4.40 Օսմ. ոսկինոց 3000 և 23 Օսմ. ոսկինոց 1000 պարտաթուղթեր, զորս որոշած է հրապարակ հանել աւելցնելու համար իր դրամագլուխը, վերոյիշեալ բաժնեթուղթերու և պարտաթուղթերու տէրերը միայն զանոնք պիտի ներկայացնեն դրօշմի դիւանին (Պոլիս, Զէնարանի տեսչութեան մէջ) ուր այդ թուղթերը դրօշմելու կանոնական ձեւակերպութիւնները պիտի կատարուին, առանց իրենց կողմէ ըլլալիք ո և է ծախքի։ Ներկայ ազդը կ'ջնջէ Օգոստ. 25/7 Սեպտ. թուակիր ազդը։ ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

13/26 Սեպտ. 1904. 3—1

Քրոնիկ Հայ. Եկեղեցւոյ

Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԳՈՀԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ ՄԱՅՐ-ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՄԷՋ.—ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆՔ.

Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆ Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Երէկ իրիկուն, Դարդանէլէն հեռագիր առինք, ծանուցանող թէ Ամեն. Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսը բերող Մօչէ Թէքէ չոգենաւն հոն հասնելուն պէս, տեղւոյն Հայ երեւելիք և անդամք Թաղական Խորհրդոյ յատուկ չոգենաւով մ'ընդ առաջ ելան, բարի գալուստ մաղթեցին Ն. Ամենապատուութեան, և արժանացան Հայրապետական օրհնութեան։ Ապա, ժամ 9ին, աւստրեան չոգենաւն ուղղուեցաւ դէպ ի Կ. Պոլիս։

Մօչէ Թէքէ գիշերը չատ լաւ անցք մ'ըրաւ Մարմարայէն, լուսնի լոյսով, ջինջ պայծառ օդով, և խաղաղ ծովով, և այս առաւօտ ժամ 11½ին հասաւ Սարայ Պուրնուի առջեւ։

Մօչէ Թէքէ իր մեծ կայմին վրայ պարզած էր Օսմ. Դրօշը, որ նշան է թէ պետական բարձր աստիճանաւոր մը կը բերէ։ Նաւն յուշիկ յուշիկ յառաջացաւ դէպ ի Նաւահանգիստն և խարսխեց Ղալաթիոյ քարափին բացերը, Լօյտի չոգենաւերուն սովորական տեղը։ Իսկոյն չոգենաւ փութաց Տ. Գէորգ Եպս. Երէցեան, ընկերակցութեամբ Պէրութի նախորդ տեսուչ Տ. Ներսէս Խապայեան և Տ. Եղնիկ Պապաեան վարդապետներուն, և բարի գալուստ մաղթեց Ս. Կաթողիկոսին, որ հանդարտ ուղեւորութիւն մը կատարած ըլլալու գոհունակ երեւոյթն ունէր, և իր չնորհակալութիւնն յայտնեց ամենուրեք գտած սիրալիր ընդունելութեան համար։

Ցատուկ պատգամաւորութիւնը ժամ 1ին Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիէն մեկնեցաւ դէպ ի Ղալաթիոյ քարափը։ Ներկայ էին ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր և ի դիմաց Կրօնական Ժողովոյ՝ Տ. Տ. Գաբրիէլ Ճէվահիրճեան, Մկրտիչ Վեհապետեան, Ներսէս Ասլանեան եպիսկոպոսները, Բաբգէն, Մուչեղ, Վահան Տ. Ցակոբեան, Աբարդեան, Դանիէլեան, Ղեւոնդ Դուրեան և Եզրաս վարդապետները, Մկրեան և Սէթեան Աւագ քահանաները, Աչճեան, Երէցեան, Տէլէճէկեան քահանաները, Քաղաքական Ժողովէն Տիգրան Տէր Ներսէսեան և Ասատեան էֆէնտիները, և Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան կողմէ Թէլեան, Խաչատուրեան և Զօպանեան էֆ.ները։ Ցունական Իբէնի չոգեմակոյկով ընդառաջ գացին Փոխանորդ Սրբազանը, Ասլանեան եպիսկոպոսը, Պատրիարքարանի Ա. Գործակատար Արիս էֆ. Չէօճեան, Ցարութիւն Փարամանեան և Ասատեան էֆ.ները։ Իսկ նաւակով ընդ առաջ գացին Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան, Բարթող էֆ. Թէլեան, Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, և այլք։

Շոգենաւուն մէջ, Փոխանորդ Սրբազանն յանուն Ս. Պատրիարքին, բարի գալուստ մաղթեց Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսին, որ ջերմ չնորհակալութիւն յայտնեց, և հոն սալոնին մէջ սուրճ խմելէ ետքը, Ն. Ամենապատուութիւն իր հրաւիրակներով դէպ ի Քարափ ուղղուեցաւ։

⁂ Ժամ 2ին քառորդ մնացած, Իբէնի չոգեմակոյկը նաւամատոյց մօտեցաւ, ուր կ'սպասէին պատգամաւոր վարդապետներն և աշխարհական ներկայացուցիչները, որոնք փութացին ի համբոյր Ս. Աջոյն։ Ոստիկաններ և ոստիկան—զինուորներ պատուիներ ընծայեցին։ Հանդիսական թափօրը կազմուեցաւ սապէս.

Ա. Կառք.— Տ. Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոս՝ իր կաթողիկոսական աթոռն ի ձեռին և պնակէն ի կուրծս, քովն ունենալով Պատրիարքական Փոխանորդ Սրբազանը, և դիմացը՝ Պատրիարքարանի Ա. Գործակատար Արիս էֆ. Չէօճեան ու Փարամանեան էֆէնտիները։ Կառքին վրայ բազմած էր իր անձնական գաւազը ոսկեհուռ չէքէնով, Կիլիկեան սովորութեան համաձայն։ Կառքին քովէն ձիաւոր կ'ընթանային բարապանապետ Մարտիրոս աղա և Մելքոն աղա։

Բ. Կառք.—Տ. Տ. Ասլանեան, Վեհապետեան Սրբազանները, և Տ. Տ. Բաբգէն և Ներսէս վարդապետները։

Գ. Կառք.—Տ. Գէորգ եպիսկոպոս Երէցեան, Տ. Եղնիկ վրդ. Պապաեան, Հալէպի առաջնորդ Տ. Կարապետ վրդ. Տ. Կարապետեան, որ Ս. Կաթողիկոսին ուղեկցած էր, և Տ. Ներսէս Վ. Խապաեան։

Դ. Կառք.—Տ. Տ. Բաբգէն, Մուչեղ, Ղեւոնդ և Եզրաս վրդ.ները։

Ե. Կառք.—Տ. Տ. Մկրեան, Սեթեան, Աչճեան, Երէցեան քահանաները։

Զ. Կառք.— Տիգրան Տէր Ներսէսեան ու Ասատեան էֆէնտիները են.։

Է. Կառք.—Տ. Վաղարչակ վրդ. Արչարունի, Մանուկ սարկաւագ և Դանիէլ էֆ. Գույումճեան, որ Իսկէնտէրունէն Ս. Կաթողիկոսին ուղեկցած էր։

Ը. Կառք.—Պատրիարքարանի պաշտօնէութենէն Բարթող էֆ. Թէլեան, Խաչատուրեան էֆ. են.։

Թ. Ի. Ժ. Կառք. — Ներկայացուցիչք Մամլոյ։

Ուրիչ քանի չափ կառքերով թափօրը չարունակուեցաւ դէպ ի Պատրիարքարան։ Ճամբան, ամէն պահականոցներու առջեւ զինուորական պատիւներ եղան։

Խուռն բազմութիւն մը ճամբուն երկու կողմերը կեցած կ'դիտէր թափօրը։ Ժամ 2ը քառորդ անցած թափօրն հասաւ Պատրիարքարան, ուր Պոլսոյ քահանայից ստուար դասը զգեստաւորուած, դպիրներու հետ, դիմաւորեց Ս. Կաթողիկոսը։ Մայր—Եկեղեցւոյ զանգակներն անընդհատ կ'հնչէին։ Երբ Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսը Մայր եկեղեցիի գաւիթը մտաւ, «Հրաշափառ»ով առաջնորդուեցաւ աւագ սեղանը, ուր պատրաստուած բոլոր եկեղեցական դասէն։ Երկու սաղաւարտակիր քահանաներ՝ [illegible] ի ձեռին կ'ենկարկէին։ Ս. Կաթողիկոսն երբ սեղանն համբուրեց, Տ. Ներսէս Եպս. Ասլանեանի հետ Ոտէօն եղէ եւ սաղմոսերգութիւնը կարդալէն ետքը, դարձաւ ժողովրդեան և հետեւեալ բանախօսութիւնն ըրաւ մեղմ ձայնով։

«Ցոգնած ճամբորդէ մը անչուշտ երկար բեմբասացութիւն մը չէք սպասեր։ Ուրախ եմ որ ողջամբ կրցայ կատարել ճամբորդութիւնս և գալ հոս իմ հայրական օրհնութիւնս տալ Հայ ժողովուրդին։ Ամենքս ալ պէտք է աղօթենք վասն արեւչատութեան Ն. Կ. Վեհափառութեան, որոյ հովանիին ներքեւ կ'պահպանուին մեր եկեղեցին, մեր գոյութիւնը, մեր լեզուն և մեր սրբազան աւանդութիւնները։»

Ս. Կաթողիկոսն ապա ջերմագին բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր թանկագին կենաց համար։ Ժողովուրդը սրտագին «Ամէն»ներով մասնակցեցաւ այս մաղթանքներուն։

Ապա նոյն հանդէսով առաջնորդուեցաւ Երուսաղեմատուն, որու սեմին վրայ դարձեալ օրհնեց ժողովուրդը, և գնաց մեծ դահլիճը, ուր Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան ներկայացուց բոլոր եկեղեցական դասն և աշխարհականները, որք փութացին Ս. Հայրապետին աջն համբուրել։ Ս. Կաթողիկոսն օրհնեց զիրենք։ Ապա Տ. Ներսէս Վրդ. կարդաց հետեւեալ բանախօսութիւնը.—

«Շնորհազարդ Ս. Հայր.

«Ի դիմաց մայրաքաղաքս գտնուող Կիլիկեցի եկեղեցական Հարց և աշխարհական ազգայնոց կուգամ խոնարհաբար մատչիլ ի համբոյր Ս. Աջոյն Սրբազնասուրբ Տեառնդ մաղթելով բարի գալուստ։ Չեմ գիտեր թէ ի՛նչպէս կարելի է բացատրել այն հոգեկան սրտագեղ յուզմունքը զոր կ'զգանք սոյն պահուս հանդէպ յաջորդին Շնորհալիներու չնորհազարդ Հայրապետին։

«Սրբազան Տէր, Դուք իսկ Ձեր աչքերով տեսաք վիճակը Կիլիկեան թեմականներուն և Սսական Մայրավանքին, որուն մերաբանութիւնը վաղուց ցիրուցան եղած էր։ Հիմա սակայն չնորհիւ Բարձրելոյն և հայրական հոգածութեան ՎԵՀ. ԿԱՅՍԵՐ, ունեցաւ յանձին Ձեր Սրբազնութեան իր արժանընտիր հովուապետը։ Վստահ եմ թէ յետ այսօրիկ Կայս. Կառավարութեան հոգածութիւնք մէկ կողմէ, Ս. Պատրիարք Հօր և կեդր. Վարչութեան և ազգայնոց աջակցութիւնք միւս կողմէ, կրկնակի տեսակէտով զօրավիգ ու ձեռնտու պիտի ըլլան Ձեզ, ի յառաջդիմութիւն Կիլիկիոյ կրթական և հոգեւորական գործոց և ի պայծառութիւն Սսական Մայրավանքին, որուն հզօրագոյն անցեալը կ'խօսի մեր սիրտերուն հետ։

«Թոյլ կուտա՞ք ինձ, Շնորհազարդ Տէր, դարձեալ համբուրել այն Ս. Աջը զոր համբուրեցին օծելով Կիլիկեցիք։»

Ցետոյ մաղթանքներ ըրաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան արեւշատութեան համար, և Ս. Կաթողիկոսին համար։

Ս. Կաթողիկոսն ի պատասխանի ըսաւ թէ ինք ո և է ջանք պիտի չխնայէ Աթոռին բարեզարդութեան համար և կը յուսայ որ ամէն օժանդակութիւն պիտի գտնէ։

Այս պահուս եկաւ Ս. Պատրիարք Հայրը, Տ. Բաբգէն, Տ. Մուչեղ Վրդ.ներու ընկերակցութեամբ, և երկցս ողջագուրուեցաւ Ս. Կաթողիկոսին հետ, բարի գալուստ մաղթեց, և ուրախութիւն յայտնեց որ անձամբ առիթը կ'ունենայ տեսակցելու Տանն Կիլիկիոյ արժանընտիր Հայրապետին հետ։ Ս. Կաթողիկոսը փոխադարձ ուրախութիւն յայտնեց, և չնորհակալ եղաւ որ Պատրիարք ու Վարչութիւն մինչև օժանդակ եղած են իրեն և վստահ է թէ սոյն տրամադրութիւնք պիտի չարունակուին։ Պատուասիրութիւններ եղան և Ս. Պատրիարքը դարձաւ Պատրիարքարան։ Քիչ վերջն եկաւ Քաղաքական Ժողովոյ Ատենապետ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան, որ յանուն Վարչութեան բարի գալուստ մաղթեց, ըսելով թէ մինչ իրենց փափաքն եղած էր անձամբ տեսնուիլ Ս. Կաթողիկոսին հետ, որուն այժմ կ'արժանանան, Կայսերական բարձր բարեհաճութեան չնորհիւ։ Ս. Կաթողիկոսը չնորհակալութիւն յայտնեց մինչեւ հիմա եղած աջակցութեան համար, ըսաւ թէ իր բոլոր ջանքը պիտի ըլլայ աշխատիլ բարեկարգելու համար Աթոռը, բայց առ այս պէտք ունի աջակցութեան, որ անչուշտ չպիտի զլացուի։

Քառորդ ժամ վերջ, Ս. Կաթողիկոսն իր հետեւորդ եպիսկոպոսներով և վարդապետներով այցելեց Պատրիարքարան, որուն դրան առջեւ զինուորական պատիւներ եղան։ Նոյն հանդիսաւորութեամբ ընդունուեցաւ մեծ դահլիճին մէջ։ Ս. Պատրիարք Հայրը Ս. Կաթողիկոսին ներկայացուց Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը։ Ապա խօսակցութիւնը չարունակուեցաւ սիրալիր կերպով։ Ս. Կաթողիկոսը պահ մը անդրադառնալով ներկայ եկեղեցականաց, և անոնց բազմութիւնը մատնանիչելով, ժպտագին դիտել տուաւ թէ արդեօք կարելի չէ՞ որ իրեն օժանդակներ տրուին, Կիլիկիոյ թեմերուն հովուութեան համար։ «Երուսաղէմ այլ եւս իմս չէ, եթէ մեր կողմէն դիմում ըլլայ իսկ, դժուար է որ գոհացուի տրուի» ըսաւ։ Ս. Պատրիարք Հայրն ի պատասխանի ըսաւ որ անչուշտ իրեն արժանաւոր օժանդակներ պիտի գտնէ։

Ապա պատուասիրութիւններ եղան։ Ամէն դէմք կ'ճառագայթէր ուրախութեամբ, և ամէն ոք մաղթանքներ կ'ուղղէր Ն. Կ. Վեհափառութեան թանկագին կենաց համար, զի Պոլիս բախտ կ'ունենար իր մէջ ողջունելու Կիլիկիոյ Ս. հովուապետը։

⁂ Տ. Գէորգ Եպիսկ. Երէցեան հեռագիր մ'ուղղելով Երուսաղէմի Ս. Պատրիարք Հօր, աւետեց Ս. Կաթողիկոսին ողջամբ ժամանումն ի Պոլիս։

⁂ Բարիգալուստ մաղթեցին նաեւ Տ. Մեսրոպ արքեպիսկ. և Հմայեակ Սրբազան, Հարենց Մագսուտ էֆ., են. են.։

⁂ Ս. Կաթողիկոսը ցերեկուան ճաշն ըրաւ Երուսաղեմատան մէջ, և ապա ժամ 7ին Կայսերական Պալատ գնաց, Ս. Պատրիարք Հօր հետ, իր և իր հօտին հաւատարմական սիրազեղ զգացումները մատուցանելու յառ Կայսերական Գահոյից։

⁂ Ամեն. Տ. Սահակ Ս. Կաթողիկոսը ծնած է 1849ին, Խարբերդի Եղեգի գիւղին մէջ։ Եպիսկոպոս ձեռնադրուած է 1885ին։ Կաթողիկոս ընտրուեցաւ 1902 Հոկտ. 12ին։ Վերջին անգամ Կ. Պոլիս եկած էր 12 տարի առաջ, ի դարձին Ս. Էջմիածնէ, ուր մասնակցած էր արդի Ս. Հայրապետին ընտրութեան։ Ինչպէս որ տարիքով ծեր չէ, իր երեւոյթն ալ ծերի երեւոյթ չէ։ Բարձրահասակ, ջղուտ, առոյգ, թխադէմ, մարմնեղ, լուրջ դէմքով, ալեւորիկ խիտ մօրուքով, փաղփուն ճակատով, փարփառ աչքերով, պատկառելի Հայ եկեղեցականի տիպար մ'է։ Դաչն ձայնով, հաճելի խօսակցութիւն մ'ունի։ Լաւ քարոզիչի համբաւ կ'վայելէ, և տարակոյս չկայ թէ իր քարոզներուն մեծ բազմութիւն պիտի ունենայ Պոլսոյ եկեղեցիներուն մէջ։ Պոլսահայ բազմութեան վրայ իր ըրած առաջին տպաւորութիւնն համակրալից էր, և ինքն ալ ուրախ կ'երեւէր, և անչուշտ օրուան մեծագոյն ցնծութիւնն իրենն էր, երբ հովուական մեծագին գաւազանն ի ձեռին, կ'անցնէր եկեղեցականաց և աշխարհականաց խիտ չարքերուն մէջէն, ամէն կողմ «Շնորհաւոր եմ, չնորհաւոր եմ» ըսելով՝ իր Ս. Աջն համբուրող բազմութեան։

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին հոգեւոր իրաւասութեան ներքեւ գտնուող թեմերն են՝ Սիս, Ատանա, Պէրէքէթ, Հաճըն, Հալէպ, Իսքէնտէրուն, Քիլիս, Այնթապ, Անթաքիա, Մարաշ, Զէյթուն, Ֆուրնուզ, Մալաթիա, Եօզկատ, Պօղազլեան, Բումպուլին, Ագստամատէն, Զօրում, Սունկուրլու, Կիւրին, Մանճըլըգ, Տիվրիկ և Տարէնտէ։

⁂ Լուսանկարիչ Թագւոր էֆ. Զրագեան եկեղեցական թափօրը լուսանկարեց զանազան դիրքերով։

⁂ Մօչէ Թէքէ չոգենաւով, այս առաւօտ Կ. Պոլիս հասան մեր Ատանայի թղթակից ծանօթ վաճառական Միսաք էֆ. Գազազեան, որ Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին Ընտրութեան և Օծման պարագաները մանրամասն հեռագրած ու նկարագրած էր, և Իսքէնտէրունի վաճառականներէն Գառնիկ էֆ. Գույումճեան, Ատոնայէն Մկրտիչ էֆ. Եղիաեան, Մերսինէն Ցարութիւն էֆ. Այնթապլեան, են.։

⁂ Ղալաթիոյ Սալօնին մէջ բարի գալուստ եկած էին Կ. Պոլիս գտնուող Ատանացի վաճառականներէն Տեարք Ստեփան Տէլլալեան, Սամուէլ Աւետիսեան, Գալուստ Գալուստեան, Ցովհաննէս Եթէրեան, և մինչեւ Պատրիարքարան կառքով հետեւած են կաթողիկոսական թափօրին։

⁂ Իբէնի չոգեմակոյկը յատկապէս պատգամաւորութեան տրամադրութեան տակ դրած էր Փարամանեան էֆ.։

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ առաւօտ Սկիւտար, Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ քարոզեց Մեռելոցի տօնին առթիւ։ Ն. Սրբազնութիւնը խոստացաւ երկու չաբաթէն դարձեալ Սկիւտար գալ և այցելել վարժարանները։ Ն. Սրբազնութիւնն երէկ յետ միջօրէի վերադարձաւ Բերա, իր բնակարանը։

—Ս. Պատրիարք Հայրն որ չաբաթ օր Դատական պաշտօնարանը գացած էր, այցելութիւն տուաւ նաեւ Կրօնից Տեսուչ Զիվէր պէյի։

—Մեռելոցի տօնին առթիւ երէկ, Շիշլի, Պալըգլը և Էտիրնէ Գաբուի գերեզմանատուններն երկսեռ բազմութեամբ լեցուած էին։ Տ. Հմայեակ եպս. Դիմաքսեան պատարագեց Բանկալթիի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ և քարոզեց մեռելոց յիշատակին մեր ընծայելիք յարգանքն ու գուրգուրանքը չնշելով։ Ցաւարտ Պատարագի, հանդիսաւոր թափօր կազմուեցաւ որուն կ'նախագահէր պատարագիչ Սրբազանը, և առաջնորդուեցաւ Հօգւոր Տիրոջ դամբարանը, ուր հոգեհանգստեան արարողութիւն կատարուեցաւ։

—Օրթաքէօյի Թաղ. Խորհրդոյ նոր ընտրութիւն կատարուելու հրահանգ ղրկուած էր Պատրիարքարանէ։ Տ. Վահրամ Արքեպս. կիրակի օր իր քարոզին մէջ յիչեց թէ իր նախագահութեամբ պիտի ձեռնարկուի ընտրութեան, որուն համար ընտրողական ժողովը պիտի հրաւիրէ յառաջիկայ կիրակի նիստ գումարելու։

—Տ. Ահարոն Վրդ., Երուսաղէմի Աթոռին վաղեմի միաբան, վախճաներ է ամսոյս 5ին, և հանդիսաւորապէս կատարուեր է օծումն ու յուղարկաւորութիւնը։ Միաբանութիւնն արժանաւոր յարգանք մ'ընծայեր է։ Բնիկ վանեցի, հանգուցեալ Երեմիա Եպսկ.էն ձեռնադրուած, 20 տարուան վարդապետ էր և երկար տարիներէ ի վեր անդամալոյծ կ'մնար. վերջերս Բեթլեհէմ կ'գտնուէր։ Իբր հիւրընկալ մէկ քանի տարի պաշտօն վարած է վանքին մէջ և իբրեւ միաբան, նախանձախնդիր գտնուած է վանքին չահերուն. երբ Գէորգ էֆ. Ասլանեան Բեթլեհէմ այցելեց, Ահարոն Վ. խնդրեց թախանձագին որ վանքի վիճակին վրայ կեդր. Վարչութեան ուշադրութիւնն հրաւիրէ և վերջ տրուի խնդրոյ առարկայ եղած գործերուն։

ՏՔԴ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ, ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ,

Մասնագէտ կանացի Հիւանդութեանց.

Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի Լանկայի իր տան մէջ։

Չրի կ'դարմանէ մի միայն վկայեալ ալքասոները, միջօրէէն ետքը։

Վիրաբուժութեան ու կնախտաբանութեան համար, ի կիր կ'առնէ նորագոյն մէթոտներն և ամենավերջին գործիքները։ 10—8

ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, Սեպտ. 26.—Մանչուրիոյ ռուսական երկրորդ զօրաբանակին հրամանատար անուանման առթիւ, Զարին կողմէ Զօր. Կրիբընպէրկի ուղղեալ ինքնագիր նամակը կ'ըսէ.

Նկատելով այն յամառ ջանքերը զոր Ճարոնցիք ցոյց կուտան պատերազմը վարելու համար, նկատելով նաեւ անոնց զինուորական բարձր յատկութիւնները, Զարն հարկ դատեց մեծապէս աւելցնել Ռուսեւոյն պատերազմիկ ոյժերը, կարելի եղածին չափ չուտով փայլուն յաջողութիւն մը ապահովելու համար անոնց։ —Սակայն որովհետեւ կարելի չէ բանակի մը յոյժ բազմաթիւ զօրքերը կառավարել և ի կռիւ վարել առանց դժուարու, Զարն որոշեց այդ զօրքերն երկու բանակներու բաժնել, միոյն հրամանատարութիւնը թողլով Զօր. Քուրոբաթքինի ձեռքը, և երկրորդ բանակին հրամանատար անուանելով Զօր. Կրիբընպէրկը։ Զարն ի վերջոյ կ'ըսէ թէ համոզուած է որ Զօր. Կրիբընպէրկ իրեն յանձնուած զօրքերը պիտի վարէ յաջողութեամբ և բարձր հրամատարին հրամաններուն համաձայն։

—26.—Զօր. Քուրոբաթքին իր երէկի տեղեկագրին մէջ կ'յարէ նաեւ թէ քանի մ'օր առաջ, Սեպտ. 24, ցուրտերն սկսան։ Օդին բարեխառնութիւնն իջած էր մինչեւ զերոյէն մէկ աստիճան վեր։ Սեպտ. 23էն ի վեր միայն քիչ մ'աւելի տաք ըրաւ։ Սպարապետն ի վերջոյ կ'ըսէ թէ զօրաց առողջական վիճակը լաւ էր։

ՔՈՌ—ՍԱՑԻՏ, 26.— Սմոլէնսք և Ս. Պետերբուրգ Լիպաւ մեկնեցան։ Մեկնելէ առաջ թոյլտուութիւն ստացան պաչար և ածուխ առնելու, առաջինը՝ 350 և երկրորդն է՝ 100 թօնօ։

ՉԻՖՈՒ, 26.— Ռուսներ կ'ծանուցաննեն թէ Ճարոնցիք Սեպտ. 19էն մինչեւ 21 ճակատամարտներուն մէջ քանի մը կարեւոր դիրքեր գրաւեցին, որոց մէջ են Քուռոփաթքին և Իւզին ամրոցները, վերջինն առնուեցաւ դիրկընդխառն կռուէ մը ետքը, որ այն այն ատեն միայն վերջացաւ, երբ բոլոր բերդապահ Ռուսերն սպաննուեցան կամ վիրաւորուեցան։

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 26.—Զօր. Սախարով երէկուան թուով կ'հեռագրէ ընդհ. Սպարապետին.— Վերջին օրերս ճարոնական յառաջապահ զօրքերը մօտեցած էին Քադալինի կիրճին, բայց մեր զօրագունդին ընդդիմութեան չնորհիւ, չյաջողեցան գրաւել այդ կիրճը։ Ցարդ թշնամին կրաւորական ընթացք մը պահեց։ Մեր բանակին հարաւային ճակտին վրայ, ամէն օր յառաջապահ կռիւներ տեղի կ'ունենան։

ՏԷՅՄՕԼՏ, 26.—Լիբբէի իշխանապետութեան խնամակալ Էռնէստ կոմս Լիբբէ—Պրիսթէրֆէլտ կոմսը մեռաւ։ 1842 Ցնս. 9ին ծնած էր Օպէրքասէլիս մէջ, Պոնի մօտ։

ՎԻԼՆԱ, 26.— Ներքին գործոց նորընտիր նախարար իշխան Սվիադօբոլ Միրսքի, հրաժեշտ առնելու ատեն, հրէական պատուիրակութիւն մ'ընդունեց և անոր յայտարարեց թէ Հրեաները կրնան լիովին ապահով ըլլալ թէ պիտի հսկէ որ միշտ արդարութիւն ի գործ դրուի իրենց նկատմամբ։

ՊԷԼԿՐԱՏ, 26.—Պուլկար մասնաւոր պատուիրակութիւնը մեկնելէ առաջ ունկընդրութեան ընդունուեցաւ Բեդար թագաւորէն։ Կայարանին մէջ ներկայ էին Մ. Բասիչ և թագաւորին թիկնապահներէն ոմանք։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԼՈՆՏՈՆ, Սեպտ. 26.—Ճարոնցիք, իրենց թնդանօթները զօրացնելէ ետքը, 4 օր անդադար ռմբակոծեցին Բորդ Արթուրը։ Սեպտ. 23ին բուռն յարձակում մ'ըրին բերդաքաղաքին վրայ և ահագին կորուստներով ետ մղուեցան։

Նիւչուանկէ կ'հեռագրուի թէ Ճարոնցիք բազմաթիւ զօրք կ'համախմբեն Սին—Մին—Դինի մօտ, որով չորրորդ զօրաբանակ մը պիտի կազմեն։

Թօքիոյէ կ'ծանուցուի թէ ճարոնական նաւարաններուն և զինարաններուն մէջ մեծ գործունէութիւն կ'տիրէ։ Մարտանաւերէն մեծ մասին վնասուած թնդանօթներուն տեղ նոր թնդանօթներ զետեղուեցան։

ՓԱՐԻԶ, 26.—Սէնթրըլ Նէօզի Մանչուրեան թղթակիցը կ'հեռագրէ թէ Զօր. Քուրոբաթքին մեծամեծ ոյժեր կ'համախմբէ Նին Դայի մօտ։ Կ'երեւի թէ որոշած է կորովի դիմադրութիւն մ'ընել Ճարոնցիներուն յարձակողական չարժման։

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, 26. —Ռուս հեռագրական գործակալութիւնը կ'ծանուցանէ թէ Զօր. Լինէվիչ Վլատիվոսդոքէ Մուգտէն հասաւ։ Իր բանակն ալ իրեն կ'հետեւի։

ԼՈՆՏՈՆ, 27.— Չիֆուէ կ'հեռագրուի թէ Բորդ Արթուրի դէմ Ճարոնցիներուն վերջին յարձակումն ո և է արդիւնք չտուաւ։ Բուռն թնդանօթաձգութիւնը կ'չարունակուի բերդաքաղաքին դէմ։

Ճարոնցիք պաշարողական կարեւոր չարժում մը կ'պատրաստեն Մուգտէնի արեւելեան կողմը։ Ճարոնական յառաջապահ գունդերն արդէն կ'գտնուին Քուանսիաինկի կիրճին հարաւային կողմը։

ՎԻԵՆՆԱ, 27.— Կարոլ թագաւոր և Ռումանիոյ թագուհին այսօր կանգ պիտի առնեն Վիեննա, Պուքրէշ վերադառնալէ առաջ, և Ֆրանց Եօզէֆ Կայսրէն պիտի ընդունուին։

ՊԷԼԿՐԱՏ, 27.—Բեդար թագաւոր յառաջիկայ Հոկտ. 23ին Սօֆիա պիտի երթայ, փոխադարձ այցելութիւն տալու Ֆէրտինանտ իշխանին։

ԱԶԴ.—Ռուսահայկական խորհրդէն վկայեալ փորձ ուսուցիչ մը, հմուտ Տաճկ. Հայ., Դաղղ. լեզուաց, ինչպէս նաեւ չափական գիտութեանց, պատրաստ է թէ՛ Պոլսոյ և թէ գաւառներու մէջ ուսուցչի կամ տնօրէնի պաշտօն վարել։ Դիմել «Բիւզանդիոն Խմբագրութեան»։ 10—7

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Ղալաթիոյ Սակարանի կիսամեայ հաշուեյարդարութեան առժամանակեայ առկերն են. Քօնս. 112 ղրչ. Ռէբօր, Երկ. 62½ սնդմ. Տէբօր, հաշուեփակ Քօնս. 92 ղրչ. 35, իսկ Երկ. 125.50 ֆրանք։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ո.	92 38
Ամենէն բարձր գին	»	93 —
Ամենէն վար գին	»	92 32
Րումելի երկաթուղի	Ֆր.	125 50
Ամենէն բարձր գին	»	125 50
Ամենէն վար գին	»	125 12½
Թրամվայ	»	84 —

ԲԱՑՈՒՄ, 14 Սեպտ.

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	93 02
» » ժամ 6ին		93 02
Րումելի Երկաթուղի	Ֆր.	125 50
» » ժամ 6ին		125 50
Հելլենկն. պարգեւաւոր Թուղթ	Ֆր.	430 —
» Նոր »	» Բ. Օ. Ո.	3 95
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Օ. Ո.	16 75
Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէ Ա.	Ֆր.	283 —
» » » Բ.	»	268 75
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	515 —
Անատոլուի Երկթ. պարտթ.	»	533 —
» « բաժնթ.	Ա.Ո.	11 90
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ.Ո.	4 15
Թրամուէյ բաժնեթ.	Ղրչ.	602 ½
» Ժուիսանս	»	202 —
» պարտաթ.	Ֆր.	494 —
Տէրքոս ջուրի Ընկ.	»	242 —
Հելլենական 5% 1881	Ֆր.	231 —
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի	»	53 —
Թրամվայ	»	86 —
Թէմպէքիի բաժնեթուղթ A	»	27 —
» » B	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	480 —
Քարափ Իզմիրի	»	557 —
Շիրքէթի Խայրիյէ	Օ.Ո.	30 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քրէտի Ֆօնսիէ մէկ օրուան	Օ.Ո.	2.50 2
» ութ օրուան	»	6.50 6
Րումելի Երկթ. »	Ֆր.	2 — —

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 17½	109 17½
» չէք	109 37½	109 17
Բարիզ 3 ամիս	22 81¼	23 01¼
» չէք	22 91¼	23 01
Պերլին մարք	18 55	18 65
Վիեննա քուրօն	21 81	21 91

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	Ղրչ.	109 33
20 ֆրանքնոց	»	87 11
20 մարքնոց	»	106 30
Բօլ Իմպէրիալ	»	89 10
Քրիմից	»	51 04
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 33
Պէշլիք	»	103 30
Նոր Մէթալիք	»	103 —
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8 64

Անդրէ Ա. Անդրէասեան, Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Սեպտ. 26

Օսմանեան Միացեալ բաց.		Ա.Ո	84 75
» » գոց.		»	85 —
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	13 25
Եգիպտական Միացեալ		»	106 50
Անգլ. Քօնսոլիտէ		»	88 12
Փոխառութիւն [illegible]		»	90 50
Պուլկր. Փոխառ.	1888	»	93 75
» » Նոր	1892	»	94 —
Հելլենական Ռանդ	1881	»	36 50
» Մօնօբօլ		»	47 50
Փոխան. Բարիզի վրայ		»	25 33¾
Թրամվայ		»	3 37
Ճարոնական 4%		»	73 —
Դրամադեղչ		»	3 —

ԲԱՐԻԶ, Սեպտ. 26

Օսմանեան Միացեալ բաց.		86 47
» »		86 50
Րումելի Երկաթուղի	Ֆր.	126 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	584 —
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	460 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	385 —
Պանք տը Սալօնիք		163 —
Պալիա Գարաայտըն		1345 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	97 93
Քրէտի Լիօնէ	Փ.Կ. »	1132 —
Պանք տը Բառի	»	1230 —
Սպանիական արտաքին	»	88 92
Իտալական Ռանթ	»	104 —
Թրամվայ	»	87 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 18
Դրամադեղչ. Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՎԻԵՆՆԱ, Սեպտ. 26

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 11
» Լոնտոնի վրայ	»	239 60
Րումելի Երկաթուղի	»	133 75
Օսմ. Ռէժի	»	347 —
Դրամադեղչ		3 ½

ՊԵՐԼԻՆ, Սեպտ. 26

Օսմ. Միացեալ		85 20
Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	103 40
» » բաժնթ. 60%	»	98 —
Ռուսական 4%	»	91 40
Րումելի Երկաթուղի	»	129 90
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 26
Ճէնարանի փոխառութիւն 1903		87 25
Դրամադեղչ		4

ՖՐԱՆՔՖՕՐԴՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1865 ԻՆ

ՊԱՀԵՍՏԻ ԵՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ

35,000,000 ՖՐԱՆՔ

Թուրքիոյ համար Տնօրէն

Գ. ԱՍՏՂԻԱԴՏԱՏԵԱՆ

Պոլիս, Քօմբրիճ օղլու Խանը Բ. յարկ.

ԾԱՆՕԹ. — Այս Ընկ.ը [illegible] Թուրքիոյ մէջ. 78

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՖԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՅԱՄԻՆ 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, ռոնք հրդեհի ապահովութիւն մ'է որոյ բաժնետերք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրերէ բաղկացեալ են։ Դրամագլուխն և պահեստի գումարք 4,500,000 անգլ. ոսկին կ'անցնին։

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան գոյութենէն ի վեր վճարուած վնասուց գումարն է 26,000,000 անգլ. ոսկւոյ. գումարն զոր վճարել յօժարեալ է հրդեհի վնասուց համար. 50—23

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,500 000

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի զ. կալուածք, շէնք, կարասիք ու ապրանք յոյժ նպաստաւոր պայմանօք ու [illegible] առաջարկելով, [illegible] կարգադրելու [illegible] վնասները։

Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ընդհ. Գործակալ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց. Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիքթորիա Խան, գետնայարկ թիւ 1։

ՓՈԽ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ Ի ՊՈԼԻՍ

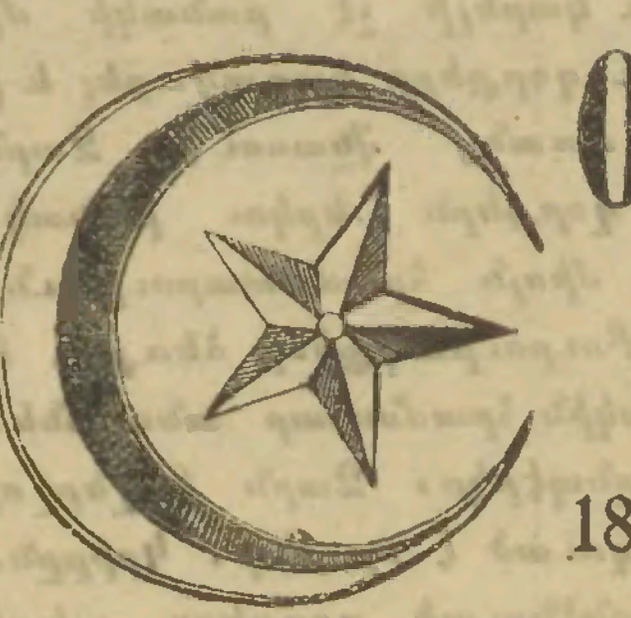
ՌՈՒԲԷՆ ԱԲԻԿԵԱՆ Եմին պէյ խան թիւ 1 և 2 ՃԻՎԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ Ֆընտգլեան խան

Քննիչ Ռիսքներու (Inspecteur des Risques) Ա. ԷՆՔԻԷՐՃԵԱՆ

ՏՈՔԹ. Է. ՋՈՒՐԲԼՈՍ

Մասնագէտ փորի հիւանդութեանց (ստամոքսի, աղեաց) ինչպէս նաև ախրոգիտեան ախտերու։ Տոքթ. Է. Զուրբլոս որ 17 տարիէ ի վեր ի գործ կ'դնէ իր արուեստը, վերջերս այցելած է Եւրոպայի գլխաւոր հիւանդանոցներն ուր մօտէն հետեւած է իր մասնագիտութեանը կազմող հիւանդութեանց դարմանումի նորագոյն մեթոտներուն։ Կ'դարմանէ թէ' չափահասները և թէ տղոց ստամոքսի և աղեաց հիւանդութիւնները։ Քիմիական տարալուծում (որակական և քանակական) և մանրադիտական քննութիւն ստամոքսային հիւթերու։ Կ'բուժէ ելեկտրականութեամբ և մասսաժով։ Կ'դարմանէ ջերմամիզութիւնն իրեն յատուկ դրութեամբ և դեղերով։ Անվրիպելի դեղ ընդդէմ անկարողութեան։

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամ 9էն 12 և 2էն 5 (Ը. Ե.), իր բնակարանին մէջ՝ Բերա, Տէրվիշ փողոց, Թէփէ—Պաշըի պարտէզին դէմ։ Կիներուն համար սպասման առանձին սրահ։ Ստամոքսի և աղեաց հիւանդութիւններէ տառապող աղքատները կ'ընդունի չորեքշաբթի օրերը ժամ 9էն մինչեւ կէս օր։ 40—36

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 ՕԳՈՍՏ. 2/14 ԵՒ 1310 ՄԷՃԷՐ 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԵՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Եմին խան և կամ հետեւեալ հասցէներուն.—

Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Ենի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս ՄՄ. Ի. Սատօք և Ռօտիգի, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ գաբու թիւ 10
Մագրգիւղ, Մ. Ա. Անժելիտէս, կայարանի հրապարակ.
Գատը գիւղ, Քեամիլ էֆ., չուկայի հրապարակ.
Գատը գիւղ, Մ. Ա. Անդիրա, Մօտա ճամբէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարչի.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրժանց, թիւ 12, Թինէլ խան.
Ղալաթիա, Մ. Էգիէն Քրէմէզի, Թէվէքքէլ խան
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռօսէ, Պէօյիւքտէրէ ճամբէսի. թիւ 137.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Բ. Սօմմարիբա, Բէնարք

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։ 50—23

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈՍՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ԲՈՒԺԷ

ՍԱՆԹԱԼ ՔԼԷՆ

48 ժամէն օրուան մէջ օրական 8—12 հատ քաբսիւլ առնելով։

ԲԻԼԻՒԼ ՄՈՒՍԼԷԹ — ԿԸ ԲՈՒԺԷ ՋՂԱՅԻՆ ԱՆԿԱՆՈՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ [illegible]

ՀԱՋԸ — ՀԱՐՔՈՒԽԸ, ԻՋՈՒՍՄԲԸ ԱՆՔՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԲՈՒԺԷ

ՍԻՐՕ Տ'ՕՊԷՐԺԻԷ

Կը ծախուին Բարիզ Ֆիէն եւ Քոմպ. վաճառատունն եւ Կ. Պոլսոյ ամ. դեղարաններու դեղագործներու և դեղավաճառանոցներու մէջ։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՋԷԹԻ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

Ժ. Տ. ԲԱՐԱՄՔԷՎԱՅԻՏԷՍ

Թիւնիւլ Մէյտան խան թիւ 60

Մասնաճիւղ.—Գալաթիա, Մէրճանեան փողոց, Սեպէթճիլեր [illegible]

ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Սոյն վաճառատան մէջ մեծաքանակ և փոքրաքանակ կ'ծախուին ձիթապտուղ և զուտ ձէթեր ու օճառներ։—

Այցելուներու բնակարանին յանձնուելու վաճառատան կողմէ կ'կատարուի ձրի—բար 100 դահեկանէ վեր։ [illegible]

Գիները վերջնական են և անփոփոխ

Առաջնակարգ ձէթ.	օխան	6½ ղր.
Նմանապէս լաւ տեսակ	»	6 »
Վառելու ձէթ	»	5½ » և 5
Առաջնակարգ օճառ տուներու համար		3¾ ղր.
Նմանապէս լաւ օճառ		3½ օխան։

Մասնաւոր զեղչ եկեղեցիներու, դպրոցներու, հիւանդանոցներու և այլ [illegible] համար [illegible]։— Վաճառատունս [illegible] յարաբերութիւն ունենալով մեր [illegible] կ'ընդունի [illegible] և վաճառելու ձէթի, [illegible] և օճառի համար, [illegible]։—

Մանրածախ.—Հաշիւ [illegible] և [illegible] թէ [illegible] վաճառատան [illegible] նուէրներ կ'տրուին։

Մեծ [illegible] համար [illegible]։ Գատըգիւղի մասնաճիւղն օճառ չի ծախեր։ 50—19

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ՆՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ ՖՐԱՆՔ 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր։ Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, շրկեն դրամագլխով, ազգ օժիտ դրամագլխի այլ և այլ նորագոյն[illegible] ձեւերով, [illegible] ապահովագրութիւն [illegible]։ Ընկերութիւնն օ' և է [illegible] ապահովագրական [illegible], [illegible]։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 160,267,203 ֆր.։

Տուժուած ապահովագինն 1,433,965 ֆրանք։

Ապահովագրութիւն [illegible]։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, [illegible]։

1896ի շահաբաժինն է 18½%, 1897ինը՝ 18%, 1899ինը՝ 18% և 1899ը՝ 16%, Ընկերութեան դրամատուն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱՒՍՏՐԻԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ Սոֆիա։ Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ։ 40—28

Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, Օսմ. Պանքային [illegible]

ՔՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց յունական քոնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն [illegible] գործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն։ 1875 և 1888ի յունական արուեստահանդէսը, 1889ի Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պորտօի և 1900ին Բարիզի մեծ արուեստահանդէսները միաձայնութեամբ [illegible] են որ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց [illegible] քոնեաքը թէ' հին է թէ' ընտիր և ի [illegible] վարձատրած են [illegible], [illegible]։ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց քոնեաքն [illegible] է [illegible]։ [illegible]

Սոյն վաճառատան մէջ կ'ծախուի նաև [illegible]։ 50—17

Մենավաճառութեան պատիւ) Արծաթ Ե. Ս. Փրկչի) Հայթայթէ [illegible] Ն. Վեհ. [illegible]

Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել, Ա. Գ. ԱԹԱՆԱՍ Մ. ԲԱԼՕՃԻՈՒՏՕ Կ. Պոլիս. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Ղալաթիա

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ	6	ՄԷՃ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ »	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ »	1½	»
ՋԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	20	ՓՐ.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ԲՕՍԴ—ԼՕՔԱԼՈՎ	12	ՂՇ.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7	ՄԷՃ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36	ՖՐ.
» ՎԵՑԱՄ. 18. ԵՌԱՄՍ.	9	»
» ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամենօրեայ ճշգրտութեամբ	40	»

Անէւ. լիրան 119 ղր.—20 ֆր.-նոցն 94½.—Բէշլիքն 55 ղր.-էն մէտն կ'ըլլան առնուին։

Նոյն պայմանէ Կ. Պոլսոյ և Գաւառի համար ԱՆԽՏԻՐ։

ՄԻՑՑ ԿԱՆՈՆԻ

Նամակի փուլ կ'ընդունինք' 20 հատ 1 ղրշ.նոց բօսդայի փուլը 20 ղրշ.ի հաշիւով, և ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փուլով։

Բօսդայի ծախքը մեր վրայ է, Բօսդ—լօքալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիսի տարբերութիւնն առաքողին վրայ են։

Չէքերուն և Փոխ'' գրերուն վրայ, պէտք է որ առաքողն ինք փակցուցած ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։

Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան ըստ օրինի։ Եկեղեցական ու բարեգործական Մանուցումները զերծ են դրոշմի տուրքէն։

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ա'յն վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական թղթին' ստորագրուած Տնօրէնէն, ու կնքուած Լրագրին սեփական կնիքովը։

Պակաս թերթ կ'ղրկուի անոնց որ վերջագրականէն տարբեր սակով հաշուած ըլլան իրենց ղրկած դրամը։

Բաժանորդ գրուելու և դրամը ղրկելու ամենէն դիւրին կերպն է' մանդա—բօսդը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարա մինչեւ 100 ղրշ.։ Նամակ գրելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանդա—բօսդին կտրօնին ետին նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ։

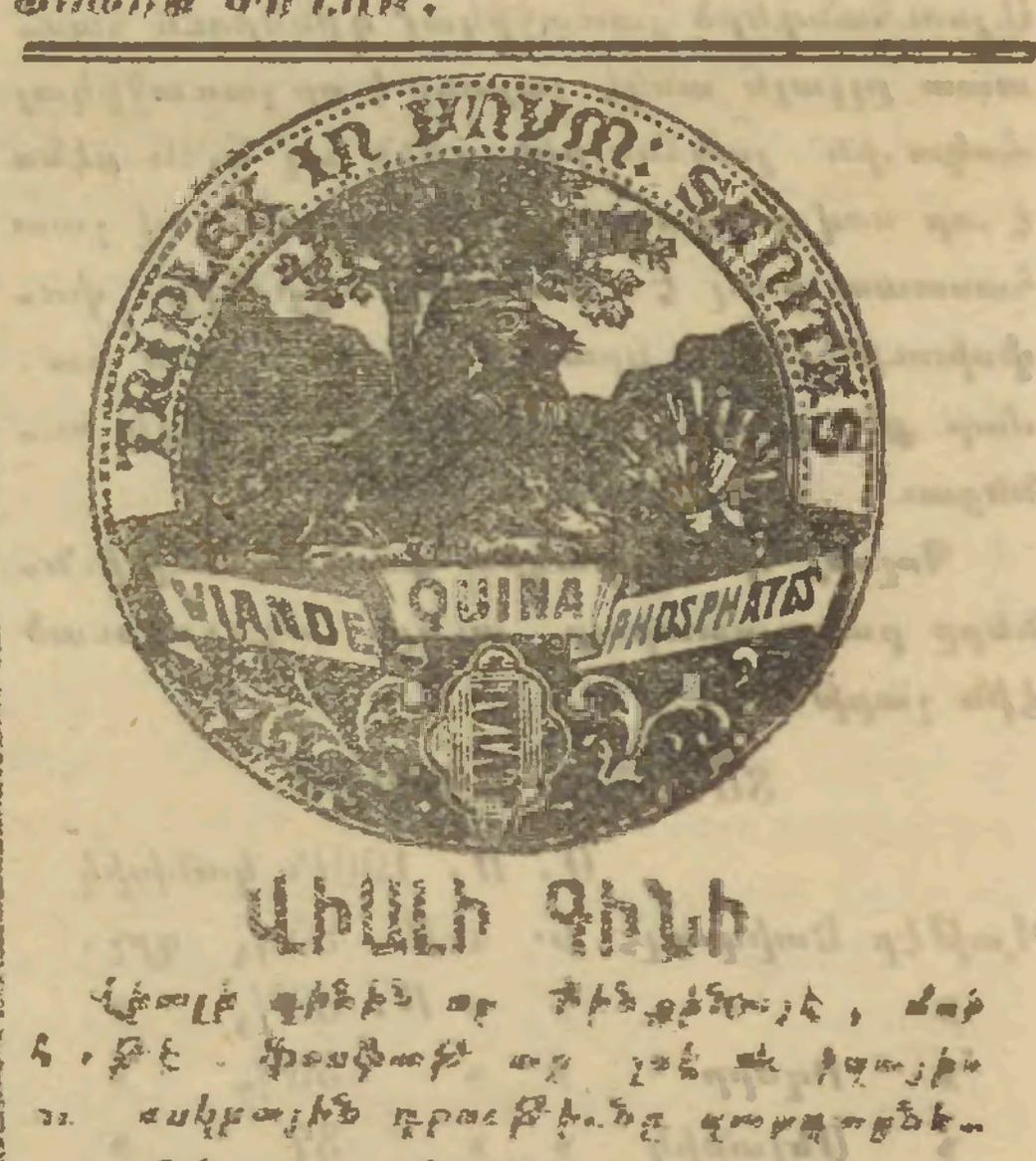
Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՁԵՆ ԿՈՐՍՏԻՈՒԻՐ։ Զնորգուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'դադրին։

Հին թիւերը սովորական գնով չեն ծախուիր։

Զետեղուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։

ՆԱՄԱԿԻ 40ՆՈՑ ԿԱՄ 20ՆՈՑ ԲՈՒԼ — և ո'չ թէ Սէնէտի կամ Իլմուհապէրի բուլ— ղրկել կ'խնդրուի անոնցմէ որք փոքր գումարներու համար Նախամեծար կ'սեպեն ասկուէն բուլ ղրկել ապահովագրեալ նամակաւ։ Բօսդահանէի բուլէն զատ ուրիշ բուլեր վնասով կը ծախուին, և տարբերութիւնն առաքողը կ'տուժէ ի հարկէ։

ԳԻՆԱՐԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ Դը Բօ—ժէնօրէնէրեան կ'ըղեցնէ, ԲԵ ՀԱՄՑԷՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղրշ.ի նամակի բուլ անհրաժեշտ է։ Ա[illegible], հին հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ ՆԵՐԱ[illegible]։

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

[illegible] գինին որ [illegible], [illegible]։ [illegible] կազդուրիչ [illegible]։ Ամէնէն [illegible] է որ կ'բուժէ [illegible], ջղագրգռութիւնը, [illegible], [illegible] և [illegible]։ [illegible] Վիալի Գինին, [illegible] Կ. Պոլսոյ և [illegible]։ 52—26

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵՊՏ. 17—24, 1904

ԱՐՄՏԻՔ

ՑՈՐԵՆ. — Շաբթուս հասան 55,000 գրիւ Անատոլուէ, և 13,000 գրիւ Ռումելիէ։ Գիներն անփոփոխ կ'մնան։

ԱԼԻՒՐ.—Շաբթուս ժամանեցին Օտեսայէ, Մարսիլիայէ, Սամսոնէ, Սելանիկէ և Վառնայէ 8,160 պարկ։ Գիներն անփոփոխ կ'մնան։

ԼՈՒԶՈՒՏ.— Խնդրանք չկայ. սահմանափակ գործեր եղան տեղական սպառման համար։ Այժմ 28½ փր. կ'արժէ։

ԳԱՐԻ. — Հրապարակն հանդարտ է. ծախուեցան — թօնօ, Տէրինճէ վակօնէն յանձնելի 26—26½ փր.ի օխան։

ՀԱՃԱՐ։— Հրապարակն հանդարտ է. գործ չկայ։ Գիներն անուանական։ Օխան 24—25 փր.։

ՇՈՒՇՄԱՑ.—Հրապարակն ոգեւորուած է. կարեւոր վաճառումներ եղան, 75 թօնօ Մերսին 77—78 փր.ի օխան և 250 թօնօ Հնդկաստանի 29½—30½ փր. 100 քիլօն։

ԼՈՒԲԻԱ.—Գիները նորէն բարձրացան. անկարեւոր վաճառումներ եղան, Սև Ծով' 100 օխան 140—150, Սելանիկ' 195—200, Դանուբ' 140—150 ղր.ի։

ԹՌՉՆԱԿԵՐ. — Հրապարակն հաստատ է. վաճառում — պարկ, օխան 92—100 փր.ի։

ԿՏԱՒԱՏ.— Հրապարակն ոգեւորուած է. ծախուեցաւ 2000 պարկ 46—47 փր.ի օխան։

ՎԱՐՍԱԿ.—Ծախուեցաւ — թօնօ օխան 22½—23 փր.ի։

ՍԻՍԵՌ։ — Գիներն հաստատ են. գործ չկայ։ Օխան 32—33 փր.։

ԿՈՐԵԿ.— Արտածութեան համար մեծ խնդրանք կայ։ Ծախուեցաւ 500 պարկ, օխան 31½—32 փր.ի։

ԲԱԿԼԱՑ.—Հրապարակն ոգեւորուած է։ Օխան 26—27 փր.։

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ

ՇԱՔԱՐ.— Գինը գեռ կ'բարձրանան։ Շաբթուս հասան և ծախուեցան 1200 պարկ Տրիէստէէ և 375 պարկ Ռուսիայէ։ Աւստրիականն 109½—110 ղր. և ռուսականն 83 ղրշ. կէնդրոնը փոշի' 104 ղր.։

ԽԱՀՈՒԷ.—Գիները կ'բարձրանան։ Ժամանում 670 պարկ Հավրէ։ Գիներն են Ռիօ A և B 650—750 ղր., Ռիօ C և D 580—650 ղրշ.։ Սանդոս 650—750։

ԲՐԻՆՁ.—Հրապարակն հաստատ է։ Հասաւ 600 պարկ Ռանկունէ և 80 պարկ Բիզօն. Ճարենականը կ'պակսի։ Գիներն են Ռանկուն 105, եգիպտական Մահսուսէ 75—83, և Ճարօն' 140—170 ղրշ. պարկը։

ՔԱՐԻՒՂ. — Գիները կ'բարձրանան. պատրաստն սպառած է. ապառուած ժամանումներուն մեծ մասն արդէն ծախուած են։ Անցեալ շաբթու հասան 47300 սնտուկ և 83500 թիթեղ։ Ռուսականին սնտուկը(2 թիթեղ) 28—29 ղրշ. գրոսիֆով, և 2 թիթեղէ տուփ 26—27 ղրշ.։ Պոլսոյ մէջ սնտուկը 36 և 2 թիթեղեայ սնտուկ (դէսթէ) 34 ղր.։

ՍԵՒ ՊՂՊԵՂ.— Օխան կ'արժէ 9¼—9¾ ղր.։

ՄԵՏԱՂՔ

ԵՐԿԱԹ. —Շաբթուս հրապարակը քիչ ոգեւորուած էր. վաճառումներն հասան 200 թօնոյի, արտածման և տեղական սպառման համար։ Գիներն անփոփոխ կը մնան։

ԱՆԱԳ.— Ժամանում չկայ։ Գիները կը բարձրանան։

ԹԻԹԵՂ.—Հրապարակն հաստատ է։

ՊՂԻՆՁ.— Անփոփոխ կ'մնան գիները։ Լոնտոնի մէջ թօնն 56 ¾ ոսկի է, Պոլսոյ մէջ՝ օխան 16 ղր.։

ԳԵՏՆԱՄՈՒԽ

Տեղական ածուխներուն կացութիւնն անփոփոխ է։ Էրէյլիի Ընկերութիւնն Ա. տեսակի գիները բարձրացուց թօնօ գլուխ կէս շիլին։ Քարտիֆ Ա. 23—24, Բ. 22—23, Նիւքասըլ' 21—22, Զօնկուլտաք' Ա. 16—16/6, Բ. 15—15/6, Գօզլու' 15, փոշի' 7/6—9։

ԱԼՔՕԼ

Հրապարակն հաստատ է և գիները բարձր են։ Ժամանում 95 տակառ Ռուսիայէ և մաս մ'ալ Ռումանիայէ։Գիներն են Օլատոֆքա' 30 օխան 1 օսմ. ոսկի, Թէրէչէնքօ 32, Թօդըքինօ' 31, Հօրասքօվքա 35, Սիրօփ — օխան 1 օսմ. ոսկի։

ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆՔ

ԹԻՖԹԻՔ.— Հրապարակն անփոփոխ է. շաբթուս ծախուեցան 150 հակ սառրին 8—9 ղր.ի օխան, և 100 հակ Բէօթմէնիա, Էսկիշէհիր և Գարահիսար 16—16¾ ղր.ի օխան։

ԱՓԻՈՆ. — Հրապարակն անփոփոխ. շաբթուս ծախուեցան 19 սնտուկ Ամասիա և Զիլէ, 108—114 ղրշ.ի և 2 սնտուկ Պոլու 110 ղրշ.ի օխան։

ԲՈՒՐԴ.— Հրապարակն ոգեւորուած է. կարեւոր վաճառումներ եղան։ Սմօքն զգալապէս պակսած է։ Գիներն են' Գասապայի Ա. օխան $6^{25}/_{40}$—$6^{30}/_{40}$ ղր., Բ. $6^{1}/_{2}$—7, Գրրմա Անատոլու' 6 ղր. և Գրրմա Ռումելի' $6^{1}/_{2}$—7 ղր.։

ՄԵՏԱՔՍԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.—Հրապարակն հանդարտ է. գիները կարեւոր փոփոխում չեն կրած։ Լիոնի մէջ գիներն են' Սուրիա Ա. 39—39½ ֆր., Բ. 38 ֆր., Պրուսա —Պաղտատ, 41 ֆր., Սուրիոյ օկանեէն (կրկնոլոր) Ա. 42 ֆր.։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ Մարտիրոս էֆ. Թօգատեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Ազգ. Հիւանդանոցիս նուիրած են Թումիկ էֆ. Կեսարեան 120 ղրշ., Ցովհաննէս էֆ. Ֆընտըգլեան, ի Պրուսա 108 ղրշ.։ Գումար նախորդ ցուցակի 16,429։ Համագումար 16,657 ղրշ.։

—Ցովհաննէս էֆ. Ցակոբեան ըստ իր բարի և հնաւանդ սովորութեան, այս տարի եւս 9 ծրար (838 եարտա) չայազ նուիրած է Հիւանդանոցիս Որբանոցի երկսեռ որբերուն ձմեռուան հագուստ շինուելու համար և այսու երախտապարտ Թողութեան է զանոնք։

(Կ'ըլլ Հոգաբարձութիւն.)

ԳՈՒՄ—ԳԱՓՈՒԻ և միացեալ չորս թաղերու Ազգատախնամիս Տնօրէն Խորհուրդն ի գիմաց հարկաւուր կ'զգանք կոչել իր խորին շնորհակալութիւնն յայտնել Տիգրան էֆ. Թօգատլեանի, որ իր ողբացեալ եղբօր Մարտիրոս էֆ. Թօգատլեանի յիշատակին բարեհաճած է նուիրել Օսմանեան ոսկի նուիրել Ազգատախնամիս կարօտելոց։

Ի դիմաց Տնօրէն Խորհրդոյ
Վ. Ատենադպիր Ատենապետ
Արամ Գալֆայեան Գէորգ Էֆ. Պաշալեան

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. — Ռումելիի երկաթուղիներու պարտաթղթերուն 208րդ վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի 1904 Սեպտ. 18 (1 Հոկտ. ճիշդ կէս օրին, Օսմ. Հանրային Պարտուց կեդրոնատեղիին մէջ, հրապարակաւ և Օսմ. Կայսերական Պանքային աջակցութեամբ։ 4—3

Կ. Պոլիս, 9/22 Սեպտ. 1904

ՎԻՔԹՕՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ

VICTORIA DE BERLIN

ԿԵԱՆՔԻ ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ 26 ՍԵՊՏ. 1853Ի ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ

ԵՒ ՈՒՂՂԱԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ Ց'1903	1 325,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ՄԻՆՉ 1903	510,000,000 Ֆր.

ՎԻՔԹՕՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԱՄԵՆԷՆ ՀԶՕՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ Է

Ունի պայմաններ զորս Թուրքիոյ մէջ գործող ընկերութեանց և ոչ մին կրնայ կատարել։ Զոր օրինակ. 30 տարեկան անձ մը 25 տարուան տեւողութեամբ խառն (mixte ապահովագրութեան մը համար առաջին երեք տարիները պարտի վճարել 424 ֆր., երրորդ տարիէն վերջը կ'սկսի ամէն տարի չորունակ 10, 13, 16, 19, 22, 24 և այսպէսով մինչեւ 66 % զեղչուիլ վերջին տարին, որով 25 տարուան մէջ ընդհանուր վճարածը կ'ըլլայ 6255 ֆր. և զուտ շահ 3745 ֆր.ով կ'ստանայ ճիշդ 10,000 ֆր.։

Բոլորովին անջատ ժողովրդական ճիւղ մ'ալ ունի չաբաթական վճարումներով և առանց բժշկական քննութեան։

ԱՐԿԱԾԻ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն չոգենաւի, երկաթուղիի, թիւնէլի և թրամուէյի են. արկածներու դէմ ամբողջ կեանքի տեւողութեան համար, մի միայն մէկ տարեկան վճարումով, այն է 52 ֆրանք. 10,000 ֆր. մահուան պարագային, 15,000 ֆր. արկածէն յառաջ եկած անկարողութեան պարագային և օրական 5 ֆր. ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։ 50—1

Ընկերութեան գրասենեակն է Օսմ. Կայս. Պանքայ ի Պոլիս, Բէրէօ Լէհէ, Գէրմ. Կայս. Պանքան

Տեսուչ Լիազօր ներկայացուցիչ՝ ՄԻՀՐԱՆ ՍԻՆԵՄ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ Պոլիս, Քամերքրօղլու խան, թիւ 45 և 45 bis.